

Univerzita Karlova v Praze

Pedagogická fakulta

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2015

Jana Laudátová

Univerzita Karlova v Praze
Pedagogická fakulta
Katedra primární pedagogiky

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Partnerství a klientský přístup ve spolupráci rodiny a školy
Partnership and client access in collaboration with families and schools

Jana Laudátová

Vedoucí práce: PhDr. Jana Kargerová, Ph.D.
Studijní program: Učitelství pro základní školy
Studijní obor: Učitelství pro 1. stupeň základní školy

2015

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Partnerství a klientský přístup ve spolupráci rodiny a školy vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne

.....

podpis

Poděkování

Děkuji PhDr. Janě Kargerové, Ph.D. za odborné vedení práce a mnoho cenných rad a připomínek. Dále děkuji všem, kteří mi byli ochotni sdělit své praktické a osobní zkušenosti týkající se tématu mé práce. Rozhovory, které jsem s mnoha pomáhajícími na toto téma vedla, zůstávají pro mne velkým přínosem a především inspirací.

ABSTRAKT

Diplomová práce mapuje různé přístupy školy a rodiny v jejich vzájemné spolupráci. Teoretická část se zabývá vymežováním partnerství a klientského přístupu školy a rodiny. Popisuje různé druhy spoluprací mezi rodinou, školou a veřejností. Jedna kapitola práce je zaměřena na specifickou spolupráci- tutoriální systém. Druhá část práce se věnuje praktickému výzkumu. Výzkum je zaměřen na konkrétní spolupráci školy a rodiny v rámci prvního stupně základní školy, na tutoriální systém. Výzkum je veden formou rozhovorů.

KLÍČOVÁ SLOVA

spolupráce, partnerství, tutoriální systém, klientský přístup, rodina

ABSTRACT

The dissertation conducts a survey of the different school and family approaches and their mutual cooperation. The theoretical part deals with defining the concept of partnership and client approach of different schools and families. It describes the different types of cooperation between families, schools and the public. One chapter is focused on specific cooperation - tutorial system. The second part is devoted to the practical research. The research is focused on specific cooperation between schools and families in the first grade of primary school, the tutorial system. The research is conducted through interviews.

KEYWORDS

Collaboration, partnership, tutoring, family,

Obsah

Úvod.....	3
Teoretická část	5
1. Vymezení pojmů.....	6
1.1. Škola.....	6
1.2. Rodina	7
1.3. Spolupráce.....	8
2. Právní zakotvenost spolupráce s rodiči ve školském zákoně	11
3. Historický vývoj vztahů mezi rodinou a školou	14
4. Vzájemné vztahy mezi rodinou a školou - Partnerství a klientský přístup.....	16
4.1. Rodiče jako klienti	17
4.2. Rodiče jako partneři.....	18
4.3. Rodiče jako občané	22
4.4. Rodiče jako problém.....	22
5. Možnosti a formy spolupráce rodiny a školy.....	23
5.1. Třídní schůzky	24
5.2. Informační schůzky pro rodiče prvňáčků	25
5.3. Dny otevřených dveří.....	26
5.4. Koncerty, akademie, vystoupení dětí, jarmarky	26
5.5. Výtvarné dílny	26
6. Tutoriální systém	28
Závěrečné shrnutí teoretické části.....	33
Empirická část.....	34
7. Vymezení problému a cíle práce	35
7.1. Vymezení problému.....	35

7.2. Úkol a cíle empirické části.....	35
8. Metodika výzkumu	37
8.1. Metody výzkumu a zpracování dat.....	37
8.2. Výzkumný vzorek.....	38
8.2.1. Charakteristika školy	38
8.2.2. Charakteristika učitelů	42
8.2.3. Charakteristika skupiny žáků.....	45
8.2.4 Charakteristika rodin.....	45
8.3. Interpretace rozhovorů s učiteli	46
8.3.1. Shrnutí rozhovorů s učiteli.....	50
8.4. Interpretace skupinového rozhovoru s žáky	52
8.4.1. Shrnutí skupinového rozhovoru s žáky.....	52
8.4.2. Témata „tutoringu“ s dětmi (pár tipů)	53
8.5. Interpretace hloubkových rozhovorů s rodiči a z dotazníkového šetření	55
8.5.1. Interpretace hloubkových rozhovorů	55
8.5.2 Interpretace dotazníku.....	57
8. 5. 3. Shrnutí hloubkového rozhovoru s rodiči a dotazníkového šetření s rodiči.	60
8.5. 4. Témata „tutoringu“ s rodiči	61
9. Vyhodnocení výzkumu	62
9.1. Interpretace výsledků ve vztahu k 1. cíli.	62
9.2. Interpretace výsledků ve vztahu ke 2. cíli.....	63
Závěr	64
Zdroje.....	66
Seznam příloh	68

Úvod

Společnost jde stále dopředu, věda a vše, co nás obklopuje, je neustále v pohybu. Změnily se i nároky na člověka, jeho vzdělání, mění se vztahy. Dříve rodiče odevzdali své děti do školy a nechali instituci na její zodpovědnosti, co dítěti předá. Jak se ovšem nároky společnosti mění, rodiče si postupně uvědomují, že vzdělání hraje v životě velkou roli a svým dětem začali pečlivě školy vybírat.

Dříve některé děti žily dva odlišné světy v jeden den, jeden ve škole a druhý doma. Nyní se všechny rozdílly stírají. Rodiče jsou ve vzdělání svých dětí aktivními hledači toho nejlepšího. Ve školách se střetávají různorodé pohledy na způsob výchovy a vzdělání dětí. Rodiče a jejich vychovatelé jsou pod tlakem a vzájemná komunikace klade vysoké nároky na obě strany, vznikají řetězce vztahů, kontaktů a různých vzájemných spoluprací. Rodiče nejsou už jenom příjemci toho, co škola nabízí, v mnohých případech chtějí být spoluvůrci toho, co se dítě naučí. Učitelé se pak střetávají s různými zájmy nebo nezájmy rodičů o školu, o styl výuky, o systém a v neposlední řadě se setkávají s různým zájmem rodičů o prospěch dítěte.

Někteří rodiče jsou velice aktivní a angažují se ve výuce, vedení školy a sami dokonce vytváří možnosti ke společné interakci a tím vztahy mezi školou a učiteli ozvláštňují. Stále tu jsou ale i rodiče, kteří se o to, co dělá jejich dítě ve škole, nezajímají.

Na základě čerstvých a velice malých zkušeností autorky práce, která zažila oba extrémy přístupu rodičů ke škole, potažmo školy k rodičům, bude v práci též přibližována jedna spolupráce školy a rodiny. Autorka se setkala s rodiči, kteří vnucovali učitelům to, co má s dětmi v hodinách dělat, s rodiči, kteří spoluutvářeli mimoškolní program společně s učiteli, pořádali v rámci školy různé přednášky, dílny. Také zná ale pár rodičů, kteří přijdou do styku se školou a s učiteli jenom párkrát do roka, to jen když je to nutné a nehraje v tom roli to, že jejich dítě dobře prospívá, ale prostě vnímají školu jenom jako instituci, kam dají své dítě, a dělejte, co umíte.

V teoretické části práce se autorka chtěla zaměřit na to, jaké druhy a možnosti formy spoluprací mezi rodinou a školou existují. Jaké možnosti existovaly v minulosti, kam až se spolupráce mezi rodinou a školou může posunout, co je pro který vztah výhodné a nevýhodné. Dále jaký význam má spolupráce rodiny se školou na dítě, do jaké míry se tento vztah může projevit ve výchově a vzdělání dítěte.

V praktické části této práce se pak zaměřuje na spolupráci mezi rodinou a školou v rámci jedné vybrané školy. V této vybrané škole si na spolupráci s rodinou velice zakládají, je to jeden z jejich cílů. Cílem bude formou rozhovorů zjistit, jaké výhody a nevýhody má takto úzká spolupráce. V rámci dané školy nenabízí učitelé pouze třídní schůzky a konzultace, ale jeden učitel je pro několik dětí a jeho rodinu tutorem. S dětmi se setkává tutor jednou za čtrnáct dní a s rodiči pak třikrát do roka. Tyto rozhovory jsou s dětmi a jejich rodiči vedeny nejen o akademické stránce dítěte, ale také o jeho posunu v osobním rozvoji s přesahem do duchovní roviny, neboť škola je založena na křesťanských principech. Rozhovory s rodiči jsou postaveny na velice jasných a konkrétních cílech, které v rámci debaty vyvstanou. Na obě strany, tedy učitele jako tutora a rodiče tato spolupráce klade velké nároky.

V závěru jsou shrnuty a vyhodnoceny všechny poznatky získané z rozhovorů, jsou zde shrnuté výsledky práce vzhledem k vytyčeným cílům.

Teoretická část

1. Vymezení pojmů

- škola, rodina, spolupráce -

V této kapitole je uvedena základní charakteristika pojmů a to zejména z pohledu tématu diplomové práce. Rodina je charakterizována jako jednotka, která spolupracuje na výchově a vzdělávání společně se školou. V kapitole se autorka zabývá definicemi pojmu škola, dále je zde uvedeno právní zakotvení vztahů ve školském zákoně a také historický vývoj vztahů školy k rodině. V další kapitole pak autorka charakterizuje rodinu a dále potom spolupráci na poli rodič a škola. Nakonec je v kapitole vzájemné vztahy mezi rodinou a školou charakterizován klientský přístup a partnerství.

1.1. Škola

Tento výraz je jeden z nejméně frekventovaných slov ve všech jazycích. Je to důkaz toho, že je to v životě a společnosti něco důležitého, něco o čem se neustále mluví. Z pedagogického hlediska se setkáváme se spoustou definic. Svůj význam si zasloužila i v Listině základních práv a svobod, kde se píše: *Každý má právo na vzdělání. Školní docházka je povinná po dobu, kterou stanoví zákon.*

Slovo škola může mít několik významů, v širším významu je to prostředí, ve kterém se děje edukace. V základních pedagogických dokumentech není definice. Definici jako takovou můžeme nalézt v německém „Meyers kleines Lexikon - Pädagogik“ (1988): *Škola (Schule)- Instituce ve veřejném (státním) nebo soukromém vlastnictví, v níž jsou dětem a mládeži zprostředkovávány v systematickém vyučování vědomosti a dovednosti, jež jim mají umožňovat samostatné životní činnosti v rámci státního a společenského uspořádání. Školy to poskytují zpravidla v určitém vymezeném čase, nacházejí se nezávisle na střídání žáků a učitelů na stejném místě a orientují se na přejaté formy výchovy a vzdělávání. Usilují o uskutečňování určitých cílů vzdělávání a výchovy.*

Tato definice není dokonalá a nepostihuje všechny důležité vlastnosti výchovně vzdělávací instituce. Komplexní definici školy uvádí Průcha (2006) tuto: *Škola je sociální instituce účelově vytvořená k realizaci svého základního úkolu – tj. k zajišťování řízené a systematické edukace. Tak jako jiné sociální instituce plní své specifické poslání (např. armáda zajišťuje obranu země, dopravní infrastruktura*

zajišťuje pohyby lidí a zboží na daném území atd.), škola má jako své poslání realizaci různých edukačních funkcí.

Vedle toho, že se v současnosti některé funkce škol vyvíjejí a mění, mění se nebo přibývají pohledy na školy jako takové. Na školy je nahlíženo z pohledu ekonomie vzdělání, vzdělávací politiky, z pohledu efektivnosti a produktivity škol, zkoumá se sociologie edukace.

Můžeme říci, že škola má připravovat jedince na skutečný život. Výchovu a vzdělávání ovšem neovlivňuje pouze školské zařízení, ale především rodina. Tyto dva prvky v životě jedince se navzájem ovlivňují, proto by měly mezi sebou spolupracovat.

Pokud zůstaneme u školy jako instituce, která má v čele ředitele, můžeme mluvit o školské radě, ve které mají zastoupení právě rodiče. Tato spolupráce je založena hlavně na ekonomických základech, rodiče ve školské radě mohou ovlivňovat i řízení a organizaci školy, styk s veřejností. Jedná se hlavně o vztah právní.

Z pedagogického hlediska jsou důležité vztahy, které vytváří škola s rodiči z pohledu partnerské kooperace a vzájemného respektování. Těmto vztahům a způsobům jejich ovlivňování, formám se autorka věnuje v další části této práce.

1.2. Rodina

Rodina je jedna z nejstarších společenských institucí v historii lidstva. Rodina vznikla hlavně z potřeb člověka a to nejen z přirozených pudů, ale i z potřeby někoho ochraňovat, vychovávat, vzdělávat, připravovat na život. Při pohledu na bezbranné dítě to v dávných dobách byla i životní nutnost, vyrůstat v užším kontaktu otce a matky, neboť to byl bezpečný způsob, jak ve světě přežít.

Dnes už nemusí být dítě chráněno před divokostí přírody, ale potřeba někoho chránit, vzájemně se podporovat, zůstala v rodině i nyní. Tyto potřeby jsou v nás už pevně zabudovány a nelze se jim nějak vyhnout.

Jinak na otázku co je to rodina odpoví právník, jinak psycholog, ekonom, učitel. Z hlediska psychiky dítěte, které má vyrůst v osobu zdravou a společností prospěšnou, je důležité, aby bylo vychováváno ve stálém citově příznivém prostředí, které dítě přijímá. Z tohoto vyplývá, že rodina pro dítě nemusí být vždy biologičtí rodiče. Zároveň

prostředí rodiny nemusí být institucí, kde je o dítě pečováno, kde jde především o jeho vzdělání a výchovu.

V utváření osobnosti dítěte nehraje roli pouze rodina. Důležité je i neblížejší sociální prostředí, zejména pak škola, kamarádi, prostředí, kde si dítě hraje a podobně.

Jedna z věcí, kterou dítě přebírá z rodiny do svého dospělého života je model mezilidských vztahů, který mu rodina, ve které vyrůstá, nastavuje. V různých rodinách je prostředí vztahů různé. Různost vztahů v rodině má pak vliv na sebevědomí dítěte. Postoje a hodnoty rodiny pak ovlivňují i vzdělávací plán a vývoj dítěte. Zástupci dítěte vybírají, jakou instituci bude dítě navštěvovat. Rodina by se pak měla snažit navazovat s institucí školy přátelské vztahy, tedy pokud mu na vzdělání dítěte záleží.

Bohužel ne všechny děti mohou vyrůstat v harmonické rodině, která by se zároveň snažila o partnerské vztahy se školou. V některých typech rodin totiž toto budování vztahů překrývají jiné a z hlediska harmonického vývoje dítěte závažné problémy, které mohou vést k tomu, že dítě vyrůstá v rodině náhradní.

1.3. Spolupráce

Jak učitelům, tak rodičům jde v zásadě o to samé, vhodně podporovat děti v jejich rozvoji dovedností a v cestě hledání uplatnění ve společnosti. Proto je mezi rodiči důležitá vzájemná spolupráce. Míra spolupráce, kterou škola s rodiči buduje je pak také ukazatelem kvality školy.

Čapek (2013, str.16) ve své publikaci píše: *Spolupráce s rodiči vytváří vzájemnou důvěru, odbourává strach i předsudky, podporuje toleranci a hodnotovou orientaci žáků, posiluje ochotu dětí aktivně se zapojovat do výuky a jejich radost z učení, zlepšuje podporu dětí při překonávání problémů (osobních, rodinných, školních), pomáhá eliminovat nejrůznější sociálně patologické jevy a negativní vlivy z prostředí, podporuje školu při realizaci jejího vzdělávacího programu, je pro žáky modelem pro respektující a konstruktivní jednání mezi lidmi.*

Pokud chce být škola rodičům partnerem a naopak, je potřeba vést obě strany ke vzájemné spolupráci. Podle Wolfendaleové (in Čapek, 2013, str.15) existují dobré argumenty, které zdůrazňují zapojení rodičů do vzdělávání dětí:

1. Právo - rodiče mají právo účastnit se různých aktivit ve škole. Nesou zásadní odpovědnost za rozvoj dítěte. Rodiče mají právo na veškeré informace o jejich dítěti, mohou zvolit školu, kterou budou navštěvovat. Sami rodiče různými způsoby podporují rozvoj dítěte, oni rozhodují, zda posílí vliv působení školy na dítě nebo naopak.
2. Rovnost - rodiče jsou partneři školy, mají rovný vztah s učiteli. Každá strana přináší sice odlišnou, ale stejně hodnotnou zkušenost.
3. Reciprocita - všichni mají mít z toho vzájemného vztahu prospěch. Každý bude za svá rozhodnutí odpovědný.
4. Posilování - rodiče by měli mít pocit, že mají ze zapojení do vzdělávání prospěch nejen děti, ale i oni sami. Otevírá jim to možnosti učit se, seznamovat se s novými věcmi atd.

Dobře spolupracovat s rodiči, znamená s nimi pracovat v několika vrstvách. Je důležité jim vůbec dát prostor, aby měli možnost se školou spolupracovat, být s rodiči ve vzájemné a hlavně dobré komunikaci, podávat dostatek informací vhodným způsobem, tvořit nové vztahy na přátelské rovině, vytvářet nabídku konkrétních aktivit podílejících se na životě a chodu školy a třídy.

Podíl na dobré spolupráci má také žák. Pokud přichází domů nadšený, vypravuje se zaujetím a zájmem o tom, co se dělo ve škole, je pak i rodič spokojený a ke škole se buduje pozitivní vztah.

K budování dobrých vztahů, kvalitní spolupráce a dobré komunikaci vychází spousta publikací pro učitele. Je celá řada rad a pravidel jak tyto věci rozvíjet. Například Čapek (2013) učitelům doporučuje hlavně udržovat profesionalitu, což znamená být odborníkem ve svém oboru, dále vést s rodiči vhodnou komunikaci, což znamená vybírat si takové způsoby předávání informací o dítěti, které by vyhovovaly oběma stranám, hodnocení dítěte mít podložené i vhodnými pracemi a poznámkami o dítěti, komunikace by měla být rozhodně intenzivnější než jen čtyřikrát do roka v rámci třídních schůzek.

Dále by měl být učitel v budování spolupráce optimistický a plný pozitivních postojů, souvisí třeba s optimisticky naladěnými rozhovory přímo s rodiči, budování pocitu

jistoty při setkávání učitelů s rodiči a v neposlední řadě by měl učitel být k rodičům vstřícný, což znamená mít pochopení pro individuální potřeby rodičů, nabízet pomoc při řešení studijních problémů a vzájemně si s rodiči předávat informace o výkonech a rozvoji dítěte.

2. Právní zakotvenost spolupráce s rodiči ve školském zákoně

Určitá základní spolupráce školy a rodiny je zakotvena ve školském zákoně a též v RVP PV, kde se píše, že institucionální vzdělávání doplňuje rodinnou výchovu. V některých zemích je tato spolupráce dokonce v zákoně viditelnější a konkrétnější. Jako mají povinnosti školy vůči žákům a jejich rodinám, tak v zákoně je stanoveno jaké povinnosti a práva mají žáci a jejich zákonní zástupci vůči škole.

Z těchto práv pak vyplývá určitá spolupráce, komunikace s danou institucí. Níže je uvedena část zákona, ve které jsou povinnosti a práva popsána takto.

Podle školského zákona č. 561/2004 Sb. mají studenti a zákonní zástupci podle článku:

21 Práva a povinnosti žáků, studentů a zákonných zástupců dětí a nezletilých žáků tyto povinnosti a práva:

(1) Žáci a studenti mají právo

- a) na vzdělávání a školské služby podle tohoto zákona,
- b) na informace o průběhu a výsledcích svého vzdělávání,
- c) volit a být voleni do školské rady, jsou-li zletilí,
- d) zakládat v rámci školy samosprávné orgány žáků a studentů, volit a být do nich voleni, pracovat v nich a jejich prostřednictvím se obracet na ředitele školy s tím, že ředitel školy je povinen se stanovisky a vyjádřeními těchto samosprávných orgánů zabývat,
- e) vyjadřovat se ke všem rozhodnutím týkajícím se podstatných záležitostí jejich vzdělávání, přičemž jejich vyjádřením musí být věnována pozornost odpovídající jejich věku a stupni vývoje
- f) na informace a poradenskou pomoc školy nebo školského poradenského zařízení v záležitostech týkajících se vzdělávání podle tohoto zákona.

(2) Práva uvedená v odstavci 1 s výjimkou písmen a) a d) mají také zákonní zástupci dětí a nezletilých žáků.

(3) Na informace podle odstavce 1 písm. B) mají v případě zletilých žáků a studentů právo také jejich rodiče, popřípadě osoby, které vůči zletilým žákům a studentům plní vyživovací povinnost.

Podle článku 22 Povinnosti žáků, studentů a zákonných zástupců dětí a nezletilých žáků pak toto:

(1) Žáci a studenti jsou povinni

- a) řádně docházet do školy nebo školského zařízení a řádně se vzdělávat,
- b) dodržovat školní a vnitřní řád a předpisy a pokyny školy a školského zařízení k ochraně zdraví a bezpečnosti, s nimiž byli seznámeni,
- c) plnit pokyny pedagogických pracovníků škol a školských zařízení vydané v souladu s právními předpisy a školním nebo vnitřním řádem.

(2) Zletilí žáci a studenti jsou dále povinni

- a) informovat školu a školské zařízení o změně zdravotní způsobilosti, zdravotních obtížích nebo jiných závažných skutečnostech, které by mohly mít vliv na průběh vzdělávání,
- b) dokládat důvody své nepřítomnosti ve vyučování v souladu s podmínkami stanovenými školním řádem,
- c) oznamovat škole a školskému zařízení údaje podle § 28 odst. 2 a 3 a další údaje, které jsou podstatné pro průběh vzdělávání nebo bezpečnost žáka a studenta, a změny v těchto údajích.

(3) Zákonní zástupci dětí a nezletilých žáků jsou povinni

- a) zajistit, aby dítě a žák docházel řádně do školy nebo školského zařízení,
- b) na vyzvání ředitele školy nebo školského zařízení se osobně zúčastnit projednání závažných otázek týkajících se vzdělávání dítěte nebo žáka,
- c) informovat školu a školské zařízení o změně zdravotní způsobilosti, zdravotních obtíží dítěte nebo žáka nebo jiných závažných skutečnostech, které by mohly mít vliv na průběh vzdělávání,

- d) dokládat důvody nepřítomnosti dítěte a žáka ve vyučování v souladu s podmínkami stanovenými školním řádem,
- e) oznamovat škole a školskému zařízení údaje podle § 28 odst. 2 a 3 a další údaje, které jsou podstatné pro průběh vzdělávání nebo bezpečnost dítěte a žáka, a změny v těchto údajích.

3. Historický vývoj vztahů mezi rodinou a školou

Dříve byly vztahy omezeny pouze na jednosměrný přenos informací. Intenzivnější vztahy se vyžadovaly zejména u dětí, které měly problém například s docházkou, chováním a podobně. Až v 70. a v 80. letech byli rodiče vyzýváni překračovat práh školních dveří častěji. Větší práva a povinnosti vůči škole pro rodiče přinesly legislativní změny v 90. letech. Politika zároveň na školy i rodiče vyvíjí tlak, který vede k rozvoji spolupráce škol s rodinami.

Ravnová (in Rabušičová, 2004) určila v druhé polovině 20. století čtyři modely vztahů mezi rodinami a školami ve vývoji zhruba od 60. let. Je to:

- Kompenzační model
- Konsenzuální model
- Participační model
- Model sdílené odpovědnosti

Kompenzační model stojí na začátku 60. – 70. let. Vycházel z toho, že všichni mají mít stejné příležitosti ke vzdělání. Když tedy rodina nefungovala ve vzdělání tak jak měla, kompenzovala tuto potřebu škola, nebo jiné specifické instituce. Tato řešení se většinou týkala žáků sociálně znevýhodněných. Škola většinou určovala rodině postupy, jak zlepšovat výsledky dětí.

O desetiletí později se začal objevovat konsenzuální model. Ten je založen hlavně na informování rodičů, a to různými informačními prostředky. Rodiče a škola jsou si rovni, smazává se rozdíl mezi školním vzděláváním a domácí výchovou. Hledají se způsoby, jak tyto dvě oblasti propojovat.

V dalším desetiletí si získal výsluní participační model. Rodiče jsou aktivní občané, kteří se zajímají a podporují vzdělávání svých dětí. Zároveň se mění rodina jako socializační instituce a její síla se vytrácí, některé úkoly přebírá škola.

V současné době se mluví o modelu sdílené odpovědnosti, který posouvá participační model na vyšší úroveň. Od rodičů je vyžadována větší míra zodpovědnosti za rozhodování v rámci školy. Rodiče jsou zapojováni do aktivit, ze kterých bude mít užitek jejich dítě.

Ve vývoji vztahů hrají samozřejmě roli i další faktory. Velký tlak na vztahy vyvíjí do jisté míry změny ve společnosti, změny v politice. Různé pohledy na vztahy můžeme pozorovat napříč kulturním a socioekonomickým zázemím státu.

4. Vzájemné vztahy mezi rodinou a školou - Partnerství a klientský přístup

Šedřová (in Rabušicová, 2004) vymezuje několik rolí pro rodiče ve vztahu ke škole a podle role konkretizuje požadavky na školu, učitele a nároky na rodiče. V této kapitole se budu zabývat více rolí rodičů jako klientů a rodičů jako partnerů. Šedřová dále vymezuje roli rodiče jako občana a rodiče jako problém, o kterých bude zmínka v závěru kapitoly. Důležitý tedy zde bude pohled na klientský a partnerský přístup. Bělecký (2002) říká, že právě dobrá škola se o tyto přístupy k rodičům snaží. *Uvědomují si, že je na svých klientech finančně závislá, ale zároveň ví, že poskytuje službu odbornou, tedy takovou, kterou si většina klientů není schopná zajistit vlastními silami. Skutečnost, že klient je většinou donucen tuto službu vyhledat, dobrá škola chápe jen jako momentální historickospolečenskou konvenci.*

Čapek (2013) nebere tyto dva přístupy k rodině jako odlišné fáze, navzájem se nevylučují. Dále také říká, že škola by měla jednat s rodičem jako s partnerem ve vzdělávání žáka, aniž by zapomínala, že je jejím klientem, kterému odvádí službu. Nebo chcete-li: Škola musí respektovat, že jejím klientem je rodič, a pokud chce svou úlohu realizovat co nejkvalitněji, nabízí mu různé platformy spolupráce a partnerství.

Dobrá škola by si měla být všech těchto vztahů vědoma a snažit se je budovat. Vše by mělo mít ve škole určitá pravidla. Na rodiče působit svou odborností, což by měla být otázka hrdosti školy, je samozřejmostí. Rodiče do těchto vztahů vstupují s tím, že chtějí pro své děti to nejlepší, nemusí však už mezi sebou souhlasit s tím, co tím nejlepším je a názory na to, se budou měnit, jak se bude jejich dítě rozvíjet. Tím jak se jejich dítě rozvíjí, též rodiče nabývají své role a zjišťují, co to obnáší, tak se mění i role ve vztahu ke škole.

Význam budování partnerských vztahů je důležitý pro současnou společnost zvláště pak politiku. Mnoho zemí podporuje zaangażovanost rodin do vzdělání svých potomků, neboť vlády se obecně snaží spíše o decentralizaci správy škol, chtějí, aby škola byla za své jednání více zodpovědná, čímž se samozřejmě zvyšuje tlak i na rodiče.

Partnerské vztahy se školou a rodiči ovlivňují také postoj dítěte ke škole. Děti mohou lehce přebrat chování rodiče k učiteli jako svoje vlastní. Partnerské vztahy jsou

budovány na respektu a vzájemném uznání, které podle publikace Rodiče nečekání spojenci můžeme budovat na základě těchto kritérií:

- Zjišťování očekávání potřeb rodičů z hlediska výchovy, vzdělávání, péče;
- Zohlednění prostředí školy - rodiče by měli vědět, jaké jsou možnosti a hranice toho, co škola může zajistit, a tyto by měli respektovat;
- Srozumitelné informování rodičů o vzdělávací koncepci školy;
- Zájem rodičů o vzdělávací koncepci školy a její respektování;
- Otevírání dialogu o představách ve výchově a hledání vhodných nástrojů a cest kooperace;
- Nastavení pravidelných rozhovorů s rodiči o pokroku jejich dítěte (alespoň jednou ročně);
- Pravidelnou účast na navržených pohovorech a třídních schůzkách,
- Vstřícnou komunikaci ze strany rodičů – reagovat na učitele, když to potřebuje;
- Důvěrné zacházení s informacemi;
- Zohlednění specifického prostředí rodičů, dialog o představě vzdělávání, kde rodiče mohou sdělit, co je pro ně důležité;
- Snahu o vzájemné uznání a respekt rodičů a učitelů;
- Snahu o demokratickou kulturu školy, jejíž přirozenou součástí je spoluúčast rodičů.

4.1. Rodiče jako klienti

Model rodiče jako klienta, nebo lze i rodiče jako zákazníka můžeme připodobnit velice dobře k jakémukoliv vztahu poskytovaná služba a zákazník. Zákazník neboli klient potřebuje nějakou službu a zvolil si tuto instituci. Rodiče v tomto vztahu mohou nahlížet na učitele jako na odborníky, kteří jim danou službu poskytnou v nejlepší kvalitě a vědí, jak o své zákazníky pečovat. Na rodiče může být též v tomto vztahu pohlíženo jako na odborníky, kteří vědí, jak chtějí své děti vychovávat a proto mají jasno, co vše mají po škole vyžadovat a jaké přístupy jejich dítě potřebuje.

Pokud škola vstupuje do vztahu s rodiči tímto způsobem, musí do jisté míry počítat i s náladovostí klienta, s určitou kritikou práce, neboť rodiče budou na školu klást různé

požadavky a je jen na škole, jak na ně bude reagovat, jak dále bude budovat vztahy mezi rodiči a bude vycházet vstříc jejich nárokům. Na druhou stranu učitelé jsou odborníci a neměli by se růzností požadavků a ochotě jim vyhovět moc podřizovat, ale dokázat si stát za svou prací a být schopni si ji před rodiči obhájit. *V zahraničí a nyní i u nás se prosazuje tzv. akontabilita ve vzdělávání, což znamená, že školy mají projevovat svou zodpovědnost vůči svým klientům, tj. především rodičům, kteří jim svěřují děti do edukační péče. I když toto pojetí, svým založením ekonomické, není dosud široce uplatňováno v běžném životě, je stále výrazněji proklamováno vládami, parlamenty a školskými politiky.* (Bělecký, 2002)

V tomto vztahu je několik možností, jak se školou mohou rodiče spolupracovat. Podle Šed'ové (in Rabušičová, 2004) se mohou aktivně zapojit do managementu školy a mít přímý vliv na rozvoj školy, nebo mohou jako řadoví rodiče vyslovovat své potřeby a objednávky, popřípadě mohou přijímat to, co je nabízeno, a odevzdat se tak do rukou odborníků a vyjádřit tak loajlnost k instituci.

Důležitým faktorem takového vztahu je to, že pokud není klient na trhu práce spokojen s danou službou, přejde ke konkurenci. Ve vztahu ke škole to znamená, že rodiče mají svobodný výběr, své dítě mohou kdykoliv přesunout na jinou školu, pokud by se na té stávající cítili být nějak ohrožováni, nebo nebyli spokojeni.

Ne každému rodiči může být ale tato role příjemná. Na rodiče jako klienta jsou kladeny nároky neustále kontrolovat kvalitu služby, ne všichni rodiče jsou zvenčí schopni pochopit systém výuky, styl školy. Škola má za úkol rodiče maximálně informovat, proto zavádí různé konzultace a další možné interakce, jak tento úkol a vztah naplňuje.

V tomto vztahu musíme brát v potaz také to, že pokud tedy zákazník neboli klient není spokojen, v našem případě tedy není rodič spokojen se školou, zvolí pro své dítě jinou školu, neboť v tomto ohledu má svobodnou volbu. Do jisté míry může potom tento model stavět jednotlivé školy do pozice soupeřů.

4.2. Rodiče jako partneři

Budování partnerství není jednoduchou záležitostí v životě. Nejinak to je i v partnerství rodičů ke škole. V tomto prostředí nelze asi uvažovat o vztahu rovnosti, spíše je to

meta, ke které se obě strany snaží přibližovat. Nelze očekávat, že takové vztahy vznikají hned. Je to dlouhodobý proces a měli bychom si uvědomovat, že na začátku do něj vstupují názory a zájmy rodičů a na druhé názory a zájmy školy, které se podřizují zájmu státu a společnosti.

Bull (in Rabušicová, 2004) doporučuje při budování partnerských programů mezi rodiči a školou postupovat v těchto krocích:

1. Informování - rodiče mají vědět, jak se dítěti ve škole daří, ať již v učení nebo ve vztazích, rovněž jaké má škola vzdělávací prostředky, jak se rozvíjí atd.
2. Vysvětlování - rodiče by měli rozumět tomu, co se ve škole děje, jakými metodami jsou jejich děti vyučovány a proč.
3. Pozorování - rodiče by měli dostat možnost nahlédnout do skutečného života školy, nejprve třeba při zvláštních příležitostech /den otevřených dveří, koncerty, sportovní dny apod.) a posléze do běžného vyučování (přítomnost ve třídě).
4. Participace - rodiče by měli dostat příležitost skutečně pomoci učiteli, ať již jako výpomoc při akcích mimo školu, při přípravě výukových materiálů nebo jako asistenti při výuce.
5. Rozhodování - s rostoucí znalostí školy a jejího vnitřního života by měli rodiče dostat příležitost zapojit se do procesu rozhodování o škole, jejím kurikulu a rozvoji.

Šedřová mluví o dvojí roli rodičů ve vztahu partnerství. Buď může jít o výchovné partnery, nebo o sociální partnery.

V prvním případě jde o budování vztahu na základě zájmu o dítě, jeho výchovy a vzdělávání a pro obě strany může být velkým přínosem. Je to vztah plný respektu a vzájemného porozumění. Vzájemnost hraje velkou roli v celém vztahu. Rodiče ve výchovném partnerství vytvářejí společně se školou různé aktivity, ve kterých se mohou vzájemně podporovat a obohacovat. Dle Trnkové (in Rabušicová, 2004) jdou tyto aktivity rozdělit na aktivity prezentační, společenské a asistenci rodičů ve výuce a při školních akcích.

Rozdílnost v těchto typech aktivit je míra zapojení rodičů. V prezentačních jsou rodiče spíše jen diváky a pozorovateli toho, co se jejich dítě společně s učitelem naučilo, jsou to hlavně různé besídky. Společenské aktivity jsou spíše o tom, strávit nějakým způsobem společný čas, jsou to hlavně různé výlety, táboračky a podobně. Rodiče už jsou zapojeni víc, může se po nich žádat větší výpomoc než v předchozím případě, případně některé akce mohou rodiče organizovat zcela sami.

Pokud školy chtějí, aby byl vztah co nejlepší, umožní také nahlédnout rodiče přímo do výuky, aby si rodiče mohli udělat sami vlastní názor na to, jak dobře probíhá výuka jejich potomka. Pro některé učitele se to může zdát jako nepřekonatelná překážka. Učitel je už tak kontrolován ředitelem, inspekcí, svými kolegy. Rodiče ve výuce mu ale mohou být velkým přínosem. Většinou bývají rodiče využíváni jako doprovod na výletech a exkurzích. Jinak pak vypadá, když je rodič přítomen jako aktivní účastník vyučování. Odbornost rodičů bývá na naše poměry ve výuce využívána velmi zřídka.

Role sociálních partnerů je komplikovanější. Většinou jde o rodiče, kteří jsou v radách škol, jejich zájmem je rozvoj školy. Proto pro mnohé mohou vystupovat spíše jako nenávidění kontroloři toho, co se vlastně ve škole děje. Na druhou stranu je tato pozice vede k odpovědnosti ke škole, rodiče mohou být účastni různému rozhodování.

Šed'ová uvádí, že se z těchto rodičů mohou stát stejně tak dobře obhájci práce školy, neboť získávají vhled a lepší porozumění jevům a událostem, k nimž ve školách dochází. V tomto druhu spolupráce se tedy rodiče angažují v radě školy, které se podílí na kontrole a řízení škol nebo se angažují v různých občanských sdruženích, které školu podporují.

Epstein (in Rabušicová, 2004) nabízí typologii, která má šest kategorií, jak lze zapojit rodinu do výchovy dětí a vztahu se školou.

1. Povinnost rodiny podporovat dítě v učení do školy - jedná se o plnění základních povinností rodiny, které se týkají zajištění zdraví a bezpečí svých dětí, rozvíjení jejich sociálních dovedností a chování, které jim umožní využít plně jejich vzdělávacích příležitostí. Jde o vytvoření bezpečného a podporujícího zázemí. Škola má pomáhat rodičům tuto povinnost plnit.

2. Komunikace mezi rodinou a školou - škola má povinnost informovat rodiče o životě a práci dítěte ve škole a o jeho pokroku. Na ní rovněž leží úkol vytvořit podmínky pro oboustrannou komunikaci.

3. Zapojení rodičů do života školy - rodiče a členové rodiny přicházejí do školy, aby se účastnili sociálních aktivit, sportovních setkání, výletů, koncertů, vystoupení apod. Mohou být rovněž vyzváni k pomoci při organizaci těchto podniků. Asi oboustranně náročnější aktivitou je účast rodičů ve vyučování, tzn. jejich účast aktivní.

4. Zapojení rodiny do domácího učení dětí do školy - rodiče a další členové rodiny by měli dětem pomáhat při kontrole domácích úkolů, účastnit se žákovských výzkumných snah a sdílet řadu neformálních edukačních aktivit. Školy hrají rozhodující roli v pomoci rodinám vstoupit do tohoto důležitého procesu - mohou nabízet informace, nebo dokonce vzdělávací příležitosti pro dospělé ke zvýšení jejich vlastní úrovně dovedností a porozumění.

5. Participace rodičů na rozhodování, řízení a obhajování činností školy - jedná se o možnost volit z řad rodičů zástupce do řídicích orgánů školy, vytvářet rodičovská sdružení nebo jiné nátlakové skupiny.

6. Partnerství mezi rodinou, školou, firmami a dalšími organizacemi - v péči o vzdělávací příležitosti v komunitě hraje roli řada různých institucí a organizací. Proto je dobré vytvářet síť kontaktů, aby mohlo docházet k jejich využívání ze strany všech zájemců.

K vytváření těchto vztahů je třeba opět říci, že se jedná o dlouhodobější, komplikovaný proces. Do vztahu vstupují různí lidé s různými názory na výchovu, vzdělávání, kulturu. Pokud se ale takové vztahy dokáží udržovat, jsou vidět i navenek, je to dobrá vizitka školy. Ze strany rodičů bývá v těžkém utváření vztahů dost často na vině nedostatek času. Pro některé naopak budování vztahů se školou může být i exkluzivní záležitost. Jinak do vztahu přistupují poté matky a jinak otcové dětí, dalším zajímavým podnětem je určitě zaměstnání a vzdělání rodičů.

Z pohledu učitelů zase může nastat problém též v nedostatku času, nebo nejsou na tak těsnou spolupráci a vztahy s rodiči připraveni. Někdy může být problém i v tradičním vedení školy, které je uzavřené ve styku s veřejností.

4.3. Rodiče jako občané

Tento vztah mezi rodiči a školou je podobný jako každý jiný vztah občana a nějaké instituce. Občan má právo a odpovědnost vůči škole stejně jako vůči jiné instituci, tedy má například přístup k poskytování vzdělávacích služeb. Na druhou stranu nemusí mít občan k instituci žádné závazky, učitelé tyto rodiče spíše vnímají jako ty, co nemají zájem. Většinou se tento vztah posouvá do roviny partnerství, nebo rodiče jako klienta.

4.4. Rodiče jako problém

Tento vztah vychází z reality škol. Podle Šed'ové se dají označit tři skupiny – nezávislé, špatné a snaživí. Nezávislí komunikují se školou jenom v nutných případech, prospěch dítěte sledují zprostředkovaně. Se školou nemají potřebu více spolupracovat, pokud dítě potřebují rozvíjet i jinak, zajistí si další vzdělávání mimo hlavní instituci.

Rodiče „špatní“ nemají zájem vůbec, většinu věcí ignorují, nezajímají se o prospěch dítěte. Může se jednat o rodiny na okraji společnosti, nebo mají svůj vlastní problém, pochází z jiného okruhu kultury a podobně.

Rodiče „snaživí“ bývají nebezpeční hlavně pro učitele. Požadují většinou přesné informace a zprávy o pokroku jejich dětí, komunikace s nimi probíhá neustále, přehnaně pomáhají svému dítěti k úspěchu. Na druhou stranu pokud jsou spokojeni, účastní se veškerých akcí školy a vyjadřují i mimo instituci sympatie k dané škole.

5. Možnosti a formy spolupráce rodiny a školy

Kontakt rodičů se školou už neprobíhá jako dříve pouze na třídních schůzkách. Školy nekomunikují s rodiči pouze prostřednictvím žákovských knih dítěte, dopisů. Rodiče se čím dál častěji zapojují do organizace různých akcí, jezdí jako dozor na školní výlety, školy v přírodě. Chodí do třídy představovat své povolání, podílí se na organizaci výtvarných dílen, pořádají rodičovské kavárny, brigády. Zapomenout také nemůžeme na některé menší akce, na které jsou rodiče zváni, jako je třeba zpívání koled na schodech, sportovní dny, táboráky, pohádkový les, výstavy prací dětí, čtenářské dílny atd. V některých školách nabízejí učitelé rodičům účast na projektových a tematických dnech, pořádají pro rodiče různé semináře a přednášky. V neposlední řadě se rodiče zapojují do chodu školy prostřednictvím rodičovských sdružení a rad škol. Pol a Rabušicová (in Čapek, 2013) shrnují konkrétní interakce škola - rodič takto:

1. Vítání a přijímání rodičů (po celou dobu školní docházky, napomáhá k tvorbě přátelské atmosféry).
2. Dvousměrná písemná zpráva (škola by měla minimálně dvakrát ročně informovat rodiče o dítěti písemně, zpráva by měla obsahovat oddíl, kde se rodiče sami vyjádří a vyjádření předají škole zpět).
3. Individuální konzultace (staví na předchozích písemných zprávách).
4. Pololetní rodičovské schůzky (informovat rodiče o tom, jakým způsobem mohou dětem ke zvládnutí výchovně - vzdělávacího procesu doma pomoci, konání minimálně dvakrát ročně).
5. Sdružení rodičů (vytváří efektivní vztahy mezi rodiči a učiteli, účelem by mělo být shromažďování financí - kromě těch, které přímo podporují účel sdružení).
6. Rada školy (není totožná se sdružením, činnostně se ale vzájemně podporují, rodiče v ní musí být zastoupeni).
7. Školní publikace (pravidelné vydávání časopisu, bulletinu, letáku, informujícího rodiče o záležitostech školy).

8. Právo rodičů vidět záznamy o dítěti (k dispozici při individuálních konzultacích).
9. Respektování přání rodičů (všechna zásadní rozhodnutí týkající se dítěte konzultovat s rodiči, v případě nesouhlasu nalézt řešení, které jim vyjde vstříc).
10. Návštěvy v rodinách (pro výjimečné případy).
11. Školní výchova jako služba rodičům i partnerství s nimi (působení učitele by mělo odpovídat přáním rodičů a být propojeno s jejich výchovnými a vzdělávacími aktivitami).

Některé z aktivit, kdy se setkávají rodiče, žáci a učitelé na jednom místě jsou uvedeny a popsány v následujících kapitolách, více rozpracované jsou pak třídní schůzky.

5.1. Třídní schůzky

Třídní schůzky je jeden způsob komunikace a spolupráce školy a rodiny, které mají určitou formu a pravidelnost. Již dávno v nich nejde jen o to informovat rodiče o aritmetickém průměru známek žáků. Třídní schůzky jsou do jisté míry exkluzivní záležitostí učitele a jeho práce, protože rodiče vstupují do prostředí, kde se jejich děti vzdělávají, v patrnost určitě rodiče berou při této návštěvě školy i výzdobu a vybavení ve třídě. Učitel by si měl rodiče při třídních schůzkách získat, čímž samozřejmě též podporuje dobré klima třídy a školy.

Většinou je možné je rozdělit na dvě části. První část má podobu hromadného setkání rodičů s učitelem. Učitel předává obecné informace o chodu a výsledcích školy a dětí, řeší se provozní záležitosti. Učitel zde může vysvětlit pedagogické způsoby vedení výuky, které se od školních let rodičů žáků změnilo. Může zde vysvětlovat systém hodnocení žáků, což je zvláště dobré pro to, aby rodiče následně nebyli z výsledků svých dětí překvapeni.

Druhá část pak slouží k individuálním rozhovorům s učitelem, kde se respektuje soukromí, k řešení je pak hlavně prospěch a chování dítěte. Tato část je náročnější na čas rodičů i učitelů, protože čekají až je u učitelů volno. Někdy je tato část vnímána jako zátěž.

V praxi též někteří rodiče už na tuto část nechodí, nebo se učitelé již dříve snaží naznačit, zda s konkrétními rodiči potřebují mluvit nebo ne. Potřeba většinou vychází z chování a kázně daného dítěte. Rodič bezproblémového dítěte má omezenou šanci se k individuálnímu rozhovoru s učitelem dostat. Nelze pak ale brát tyto rodiče jako rodiče, kteří se o dítě nezajímají. Učitel pro ně má připraveno většinou pár kladných frází. Tyto rodiče též většinou kompenzují tuto komunikaci jiným způsobem, nebo náhodnou návštěvou během roku.

Podle Čapka (2013) je důležité, aby se čeští učitelé na třídní schůzky dobře připravovali, neboť tato interakce s rodiči je jedna z nejnáročnějších spoluprací s rodiči a jsou významné například z těchto důvodů:

1. Třídní schůzka je považována za nejvýznamnější (pro některé rodiče i výhradní) kanál komunikace se školou.
2. Třídní schůzka by měla vést rodiče k pocitu sounáležitosti se školou, výrazně přispívat k vytváření školního společenství a posilování spolupráce rodičů a učitelů zlepšovat klima školy.
3. Na třídní schůzce se potkávají rodiče s dalšími rodiči dětí stejného věku, s rodiči spolužáků svého dítěte.
4. Třídní schůzka může být využita jako důležitá sebe prezentace (a tedy i propagace) školy.
5. Dalším důvodem je fakt, že učitelé je vedení třídní schůzky často označováno za ten nejobtížnější úkol, který jeho profese přináší. (O důvod víc, aby se učitel zamýšlel a zajímal)
6. Učitelé v českém školství nejsou na vedení třídní schůzky (až na vzácné výjimky) nijak připravováni a tato součást jejich práce není obecně prováděna kvalitně.

5.2. Informační schůzky pro rodiče prvňáčků

Většina škol již dělá informační schůzky s budoucími rodiči prvňáčků. Schůzky bývají plánované na konec června. Účastní se jí budoucí učitel, vedení školy a vychovatelky a samozřejmě rodiče. Těm jsou předkládány informace o chodu školy a mimo jiné i

způsoby možné spolupráce se školou. Poslední dobou větší školy pořádají pro budoucí prvňáčky i adaptační tábor. Kdy se děti sejdou se svým učitelem na konci prázdnin a formou různých her a výletů se mezi sebou seznámí ještě dříve, než prvního září usednou do školních lavic.

5.3. Dny otevřených dveří

Dny otevřených dveří bývají na školách čím dál více populárnější. Každá škola si uzpůsobuje na tuto akci program tak, aby nalákala hlavně rodiče budoucích prvních ročníků. Některé školy pořádají i více dní v roce. Pro školy je to způsob jak prezentovat, co nejlépe svou kvalitu a proto většinou ve svém programu mají i možnost nahlédnout do tříd při vyučování a rodiče tak mohou vidět ukázkovou hodinu. Většinou je vše perfektně připravené a proto to má i své negativní stránky, neboť rozumný rodič tuší, že takto dokonalé nejsou hodiny celý rok a že vše klapě hlavně kvůli nim.

5.4. Koncerty, akademie, vystoupení dětí, jarmarky

Různá vystoupení jsou pro učitele a školu možností, jak rodičům ukázat, že to s dětmi také umí. Rodiče chtějí vidět své dítě v akci. Dříve vystupovaly především děti talentované, které chodily zároveň do ZUŠ. Nyní se však učitelé snaží zapojovat všechny děti, chtějí ukázat, že i méně talentované dítě může vystupovat a hlavně na to rodiče čekají. Vystoupení a akademie bývají zpravidla plánována na dobu před Vánoci, nebo na konci roku. Učitele a třídu to stojí nemalé úsilí připravit program.

Tyto akce bývají povětšinou spojeny ještě s jarmarkem, na kterém zase třídy prezentují svoje výrobky z výtvarné výchovy a pracovních činností. Pro učitelé tato aktivita může představovat určitý stres a nedostatek času, neboť již několik týdnů dopředu musí pamatovat na to, co vhodného budou s dětmi na jarmark tvořit. Zisk z prodaných výrobků bývá využit různými způsoby.

5.5. Výtvarné dílny

Organizace dílen nebývá náročná na čas, ale spíše na materiální zabezpečení. Opět jsou dílny typicky zakomponovány do období kolem Vánoc, Velikonoc, nebo prázdnin. Většinou jsou v odpoledních či večerních hodinách, organizované jsou hlavně pro

rodiče a děti, některé školy je pořádají i pro širší veřejnost. Pro rodiče to může být i atraktivní způsob, jak se ve škole více angažovat, protože po domluvě lze určitě pořádat dílnu, kterou organizují přímo rodiče.

6. Tutoriální systém

Praktická část je zaměřená na tutoriální systém. Tutoriální systém je specifická spolupráce školy a rodiny ve škole, ve které autorka práce pracuje a ve které byla realizovaná praktická část.

Typ škol, které využívají tutoriální systém vychází ze škol ve Španělsku. Tento systém vychází z teorie, že hlavní a první vychovatelé dětí jsou rodiče. Vychází z toho (Gibson, in Skibińska, 2011) , že lidská bytost má individuální a sociální povahu a k tomu, aby došla svého naplnění a plného potencionálu, potřebuje pomoc druhých. Což jsou v životě člověka především rodiče a poté učitelé.

Potřeba tutoriálního systému vychází z toho, že škola jako instituce naplňuje hlavně vzdělávací funkci, o dítě se stará z jeho akademické stránky, což je hlavní strategie státu, kterým podléhají vzdělávací instituce. Naproti tomu rodina je primární a nejdůležitější vychovatel dítěte, v rodině by se mělo dítě přirozeně vyvíjet, získávat hodnoty. To co se má zachovávat pro dítě v rodině, by zároveň neměla umožňovat i škola. Stát, neboli škola by neměla vzít na sebe pravomoce rodičů.

K tomu, aby se dítě rozvíjelo správně po všech stránkách i s nástupem povinné školní docházky je právě vhodným činitelem tutoriální systém. Tutor, člověk, učitel, který tutoriální systém používá, je něco jako prostředník mezi prostředím rodiny a prostředím školy.

Role tutora je velice specifická. V systému školy dostává každá rodina svého tutora. Tutor by měl plně respektovat a podporovat výchovu dítěte v rodině. Během setkávání se seznamuje blíže s rodinným zázemím školy. Tutor, jako prostředník mezi akademickým vzděláváním dítěte a jeho osobnostním rozvojem uvnitř rodiny a ve škole, poznává dítě prostřednictvím setkávání se s dítětem a jeho rodinou. Zároveň pokud není tutor zároveň učitel, informuje se i o prospěchu a chování dítěte u ostatních vyučujících.

Na tutora jsou kladení i další nároky. Tutor musí umět naslouchat, být taktní, důvěryhodný. Musí umět respektovat soukromí a při schůzkách mluvit pouze o dítěti, kterého se schůzka týká. Na každou schůzku by měl být tutor připraven. U rodičů by si

měl budovat pozici přítele a rádce. Měl by brát svou roli jako službu a podporu rodičům. Tutor koordinuje úsilí všech, kteří s dítětem pracují.

V těchto typech škol, kde podporují tutoriální systém, mají rodiče plné a přirozené právo svým dětem vybrat vhodné a pro ně přijatelné vzdělávání, školskou instituci, se kterou bude jejich dítě dosahovat svého profesního zaměření. Tutor by pak měl plnit funkci, která zprostředkovává škole požadavky a podněty pro žáka ze strany rodiny.

Tutor pak pomáhá též pochopit rodině celou filosofii školy a zprostředkovává pro ni důležité informace, které naopak vycházejí z podnětů školy.

Tutor a rodina mezi sebou budují postupně partnerský pracovní vztah. Tento vztah je na začátku založen na vzájemném poznávání obou stran. Oběma stranám jde však o jedno a to o zdravý přirozený růst osobnosti dítěte. Obě zúčastněné strany by se měly navzájem podporovat (Skibińska, 2011).

Rodiče poskytují dětem láskyplné prostředí pro hru, studium a zároveň tak umožňují zdravý růst jejich charakteru. K tomu, aby byl tento stav plně naplňován, měla by být rodinou podporována i škola. Mezi školou a rodinou by měla probíhat vzájemná komunikace. Tutor se v tomto typu škol stává primárním člověkem, ke kterému by měla přijít rodina pro radu, pokud potřebuje řešit nějakou věc s rodinou.

Rodičům i tutorovi by mělo jít o stejný cíl, měli by se vzájemně domlouvat na postupech a cílech, kterými budou chtít vývoj dítěte, jeho růst směřovat. Tutor by měl být něco jako rodinný přítel, který pochopí a bude respektovat výchovné metody a prostředky, které probere s rodinou v době, kdy dítě nastoupí do školy, ale i třeba ve věku, kdy dítě vstupuje do pubertálního období.

Tutor na druhou stranu očekává, že i rodiče budou respektovat filosofii a postupy, metody využívané ve škole. Vzájemná důvěra a očekávání budují mezi tutorem a rodinou partnerský pracovní vztah.

Tento vztah a jeho naplňování má svá pravidla a také nároky. Tutor se pravidelně setkává s rodinou a dítětem. Setkávání s dítětem je pravidelné a ve školním roce dosti frekventované. Setkávání s rodinou se děje na základě společné domluvy. Pokud by jeden s rodičů nemohl na setkání dorazit, tutor tuto schůzku ruší. Důležité právě je, že schůzek se zúčastní oba rodiče. Obě strany by měly být na schůzku dostatečně

připraveny. Zvláště pak první schůzky bývají poznávací a plné otázek. Klíčovým heslem a slovem všech setkávání je právě důvěra. Jde o setkávání přátelská, partnerská, plná vzájemné podpory. Oběma stranám jde především o štěstí dítěte.

Tutor podává při setkávání rodičům informace o školních aktivitách dítěte. O tom jak roste sociálně a osobnostně v prostředí školy. Veškeré informace jsou sdělovány diskrétně a taktně.

Na prvních setkáních se rodiny dohadují s tutorem, jakým způsobem a postupy budou obě strany řešit problémové situace, které mohou kdykoliv nastat při procházení dítěte vzdělávacím systémem. Je proto podmínkou, že těchto setkávání není dítě přítomno.

Zároveň i tutor zachovává při řešení problémů s rodinou do jisté míry diskrétnost při sdělování informací, které se tutor dozví od setkávání s dítětem. Pokud, by si to dítě nepřálo, má právo říci tutorovi, aby o dané věci rodině říkal. Tutor toto přání respektuje, pokud tedy není v rozporu s bezpečím a životem dítěte.

Vzájemná důvěra a podpora, vyznávání společných cílů, které jsou v souladu se zdravým vývojem dítěte, požaduje od rodiny a tutora odvalu k otevřenosti, poctivosti, poslušnosti, vytrvalosti a soustavnosti v konání společně nastavených pravidel.

Existuje několik témat a věcí nezbytně nutných pro fungování takového partnerství mezi tutorem a rodinou, které je třeba, aby tutor věděl. Jedná se například o používání moderních technologií doma, o čase a náplni trávení času s rodinou, o tom kolik hodin dítě spí, jaké povolání vykonávají rodiče a podobně. Ve Španělsku je tento systém aplikovaný v křesťansky založených školách a proto se tutor zajímá i o víru rodiny, výchovu dítěte ke ctnostem atd.

Rodič má povinnost v tomto vztahu informovat tutora o nenadálé změně, která by mohla zasáhnout psychiku dítěte. Komunikace je velice diskrétní a klade velkou zodpovědnost na tutora, neboť není přípustné, aby se dítě nebo rodina dozvěděly o své situaci z jiného zdroje.

Aby školy zprostředkovaly rodičům systém, se kterým pracují, pořádají též pro rodiny různé kurzy o výchově a vzdělávání, čímž opět prohlubují vzájemnou důvěru. Tyto setkávání jsou příležitostí pro to, aby rodiče dali impuls škole pro zlepšení kvality vzdělávání, které se jim nabízí. Tutoři jsou v partnerství velkými podporovateli těchto

impulzů, neboť to vede opět ke komunikaci ke společným cílům a ideálům, které si obě strany pro dítě přejí.

Tutor podporuje výchovu dítěte v rodině, ale nikdy nemůže rodinu plně nahradit. Tutor se snaží naslouchat a vhodně reagovat na problémy, se kterými se jim rodiny svěřují, nelze, aby tutor podkopával autoritu rodiny před dítětem a naopak ani rodiče by neměli před dítětem roli tutora nějak podceňovat.

Je několik situací, kdy by se rodina mohla odvrátit od školy a kdy je právě důležitá a potřebná role tutora. Rodiče mohou být přesyceni výběrem škol a u svého dítěte chtít vysoké nároky ve vzdělávací oblasti, zvláště pokud je škola soukromá a rodina si za vzdělávání platí značnou částku. Tutor je tu proto, aby hlídal, že je dítě podporováno i v oblasti sociálního růstu a osobnostního charakteru. Spolupráce funguje, pokud obě strany mají společnou vizi.

Dále může tutor usměrňovat rodiče, kteří mají přemrštěné požadavky na své dítě, mají ho moc zidealizované. Nebo naopak je tu tutor jako podpora a odborná pomoc, pokud mají rodiče pocit, že jejich výchova selhává, nebo pokud potřebuje dítě individuální zacházení. V těchto případech to rodina někdy nese velice těžko a rodiče si myslí, že chyba je především u nich a v nich.

Další důležitou rolí, posláním tutora, je korigování časového hlediska. Je to jeden z faktorů růstu dítěte. V přehlcené době je důležité hlavně neustále usměrňovat priority a držet se cílů a pravidel. Učitelovou prioritou by měla být kvalitní výuka. Pokud chce být tutor dobrým tutorem a rodič dobrým rodičem, musí obě strany investovat nějaký čas i do svého osobního rozvoje.

Problémy a nedorozumění mohou nastat ve školách, které pracují s tutoriálním systémem a zároveň jsou tyto školy multikulturní. Tutoriální systém je o hledání společných cest, cílů a priorit, ale někdy je těžké najít kompromisy, zvláště když rodiny pocházejí z jiných kultur, které mají zažitá jiná pravidla.

V moderní pokrokové době je též jednou otázkou, kterou je vhodné v „tutoringu“¹ probrat, a to používání moderních technologií. Vzhledem ke křesťanským principům

---

¹ Tutoring- výraz, který se používá pro tutoriální systém ve škole, ze které vychází výzkum; v další části hojně využíván

škol a pokroku, je jedno z důvěrných a vhodných témat pro setkávání také sexualita dítěte.

Tutoriální systém je tedy velice důvěrný, vzájemný partnerský vztah, který má určitá pravidla pro jeho naplňování, zároveň existují hranice, které nelze překračovat, jako je třeba diskrétnost. Na všechny zúčastněné je kladen velký nárok a rozhodně není jednoduché tento vztah udržovat po celou školní docházku dítěte.

Závěrečné shrnutí teoretické části

Teoretická část práce je rozdělena do několika částí. V první části se autorka zaměřila na definování klíčových pojmů důležitých pro práci jako je škola, rodina a spolupráce. Škola je zde prezentována hlavně jako instituce, ve které je dětem umožněno se vzdělávat. Ke kapitole o rodině je asi nejdůležitější říct, že prostředí rodiny má velký vliv na psychiku dítěte. Spolupráce je v práci specifikovaná jako spolupráce mezi rodinou a školou a jak je důležité tyto vazby utvářet. Ve stručnosti je v práci uvedené i právní zakotvení spolupráce školy s rodinou v zákonech a RVP PV.

Dále jsou v jedné kapitole vymezené vzájemné vztahy školy a rodiny, které mohou mezi oběma stranami nastat. Jsou zde uvedeny modely spolupráce podmíněné historicky. Autorka se více zaměřila na vymezení partnerského a klientského přístupu školy k rodině. Část je zaměřená na podmínky naplňování těchto vztahů a jak je důležité a hlavně náročné tyto vztahy budovat, ve zkratce jsou uvedeny vztahy spíše nežádoucí, které nabízejí otázku, zda jde ještě o zájem k dítěti.

Další část práce je již zaměřena na konkrétní formy spolupráce školy s rodinou. Jsou zde popsány pravidelné i nepravidelné akce pořádané školou pro rodiny. Detailněji je popsán průběh třídních schůzek. Nabídka aktivit, které nabízejí školy, je za posledních let velice pestrá. Jde hlavně i solidní prezentaci školy navenek. Iniciativní rodiče některé akce ve škole přímo pořádají, nebo se alespoň více méně podle svých možností podílejí na organizaci.

Tyto aktivity dokreslují vzájemné vztahy školy k rodinám a přispívají tak k dobré vizitce škol. U rodičů lze předpokládat, že jde hlavně o hluboký zájem o vzdělávání jejich dítěte, a proto se rádi zapojí do nabízených aktivit, aby mohli nahlédnout do běžného chodu školy.

Poslední část teoretické části je věnována tutoriálnímu systému. Tento systém je formou specifické spolupráce školy s rodinou ve škole, ve které autorka pracuje. Teoretická část pak navazuje na výzkum, který je tutoriálnímu systému věnován.

Empirická část

7. Vymezení problému a cíle práce

7.1. Vymezení problému

V teoretické části bylo hlavním cílem zmapovat, jaké existují druhy a formy spolupráce mezi rodinou a školou. Část byla zaměřena na klientský přístup a partnerství, jaké přínosy přináší, pokud jsou takové vztahy ve škole udržovány.

Dále se autorka zaměřila na konkrétní spolupráce a příležitosti, kde se rodiče setkávají se zaměstnanci školy. Jedna kapitola byla zaměřena na ukotvení vztahů mezi rodinou a školou ve školském zákoně.

V neposlední řadě se autorka věnovala „tutoringu“, což je specifická spolupráce ve škole, ve které již čtvrtým rokem působí jako vychovatelka a poslední rok jako učitelka.

V empirické části se zabývá jednou z forem komunikace a spolupráce mezi školou a rodinou, která probíhá ve škole, ve které pracuje. Jde o „tutoring“, který je podobný konzultacím. Jednou za čtrnáct dní se učitel, tutor setkává s dítětem a probírají jeho prospěch, úspěchy a vztahy ve třídě.

Třikrát do roka se poté tutor setkává i s rodiči dítěte a to nejlépe s oběma. Toto téma si autorka vybrala proto, že je jí momentálně nejbližší a ve škole bude pravděpodobně do budoucna působit.

Přínosy a výhody této formy spolupráce mapovala mezi učiteli, žáky a rodiči ve dvou školách, jelikož v průběhu čtyř let existence této školy, kde působí, vznikla ještě jedna velmi podobná v Praze. V současnosti ji vede bývalá ředitelka školy, kde autorka práce nyní působí

7.2. Úkol a cíle empirické části

V empirické části diplomové práce si autorka klade jeden úkol a dva cíle.

Úkolem je popsat průběh a podobu „tutoringu“ s dětmi i rodiči jako způsobu partnerské spolupráce, které je prospěšná pro rozvoj všech složek osobnosti dítěte.

Jedním cílem je zmapovat výhody a přínosy této spolupráce pro osobnost žáka.

Druhým cílem je zmapovat výhody a přínosy této spolupráce pro všechny, kteří se „tutoringu“ účastní, tedy pro rodiče, učitele a žáky.

8. Metodika výzkumu

8.1. Metody výzkumu a zpracování dat

Pro empirickou část zvolila autorka výzkum kvantitativní. Jedna z metod výzkumu, kterou použila, je rozhovor, který je pro tuto část diplomové práce stěžejní.

Rozhovor

Rozhovory realizovala autorka především s učiteli a rodiči, kteří jsou účastníky „tutoringu“. Jeden skupinový rozhovor proběhl i s dětmi. Pro rozhovory měla autorka připravené otázky dopředu, podle situace a odpovědi je doplnila o další otázky.

Otázky a podklady pro rozhovor s učitelem:

1. Objasni význam „tutoringu“? Co to je? Jak to vnímáš?
2. Jaký je hlavní cíl /smysl/ „tutoringu“?
3. Můžeš popsat průběh, formu a obsah (koncept) „tutoringu“?
  - forma setkávání (formální - neformální atmosféra - co ji tvoří)
  - obsah setkávání – co byl důvod, cíl
  - závěr - co z toho vzešlo
4. Má pro všechny děti „tutoring“ jednotnou strukturu a obsah?
5. Jaké přínosy, obohacení, zisky pro tebe mají „tutoringy“?
6. Jaké jsou podle tvého názoru role účastníků „tutoringu“ - pro dítě, pro rodiče?
  - Má někdo vedoucí/ dominantní roli?
  - Jde o partnerství?
7. Jakou roli, pozici má dítě při „tutoringu“? Jaké úkoly má?
8. Jaký to má podle tvého názoru pro dítě smysl? Přínos?
9. Jak probíhá komunikace při „tutoringu“?
  - Vzájemná? Všestranná? Symetrická/ Nesymetrická?

10. Jak mohou „tutoringy“ pomoci budovat žákův pocit odpovědnosti za svou práci, rozvíjet jeho sebehodnocení?
11. Pocity, reakce.
12. Postřehy, nápady pro příště.

Otázky a podklady pro rozhovor s rodiči:

1. Jaká jsou Vaše očekávání na spolupráci s učitelem?
2. Mohou se některá očekávání naplňovat díky „tutoringu“? Jakým způsobem?
3. Jak byste popsal/a vztah mezi Vámi a učitelem?
4. Jak mohou „tutoringy“ podpořit pozici žáka? Jak mohou posílit jeho postavení mezi rodiči a učitelem?
5. Jaký smysl má, že dítě není na tutoringu s rodiči a učiteli, kde se mluví o něm?
6. Mohou tutoringy prohloubit, zlepšit spolupráci mezi rodinou a školou? Jak?

8.2. Výzkumný vzorek

Autorka nejprve krátce charakterizuje školu, aby bylo jasné, v jakém zázemí a podmínkách byl výzkum prováděn. V současné době existují dvě školy, které autorka zná a ve kterých výzkum prováděla. Obě školy podporují stejnou filosofii, systém je téměř totožný. Dále jsou charakterizováni učitelé, se kterými byl prováděn rozhovor. Charakteristika se týká hlavně osobnosti učitele ve výuce. Dále je stručně charakterizovaná vybraná skupina žáků ke skupinovému rozhovoru a krátce jsou také charakterizováni rodiče školy, ve které je výzkum prováděn.

8.2.1. Charakteristika školy

Charakteristika školy je převzatá z dokumentů školy, které jsou volně přístupné na internetových stránkách.

Škola nabízí moderní akademické vzdělání v křesťanském hodnotovém systému. Děti jsou vedeny k všestrannému rozvoji osobnosti. Třídy mají maximálně 15- 18 žáků, což umožňuje důsledné dodržování filosofie školy a individuální přístup ke každému. Individuální přístup je umocněn i pravidelnými schůzkami s osobním tutorem.

Důraz je kladen na kvalitu vzdělání. Kvalita je v této době plně moderních technologií brána školou jako výzva k tomu, aby učitelé dokázali děti lépe připravit na stále se měnící podmínky světa, ve kterém je důležité být flexibilní a kreativní. Škola nabízí rozšířenou dotaci matematiky, má nadstandartní výuku cizích jazyků.

Škola se zaměřuje na celkový rozvoj osobnosti a hodnot. Nabízí možnost ztotožnění se s hodnotovým systémem školy, s obecnou tendencí zlepšovat se ve všem co děláme, a to vše v přátelském nekonfliktní atmosféře rodinné školy. Škol, které jsou takto zaštitěny rodinou, je ve světě kolem 500 a existují ve více než 80 zemí. V rámci své působnosti patří mezi nejlepší v nabízených službách. Způsob vedení a směřování školy je škole poskytnuto přímo od mateřské organizace ze soukromých španělských škol.

Ve škole se vyučuje angličtina v nadstandartním počtu hodin, výtvarná výchova od třetího ročníku je vyučována v anglickém jazyce. Škola podporuje atmosféru vzdělávání ve svobodě a zdůrazňuje potřebu přijetí zodpovědnosti. Od první třídy se vyučuje základům etiky a dbá se na posilování charakteru pomocí výuky k ctnostem.

Škola si je vědoma, že součástí výchovy dítěte je i duchovní rozvoj žáků. Studenti, ačkoliv nejsou nuceni, jsou podporováni v rozvíjení svého vztahu s Bohem a svobodném rozvoji duchovního života. Každý týden je přítomen ve škole katolický kněz, který slouží mši svatou a je k dispozici ke svátosti smíření.

Dále je autorkou uvedeno to, co je o tutoriálním systému napsáno na internetových stránkách školy (www.parentes.cz). Slouží hlavně pro dokreslení celé práce a toho, jak může tutoriální systém vnímat veřejnost, respektive rodiče, neboť ke stránkám mají všichni stejný přístup.

Tutoriální systém

Klíčem k úspěchu našeho vzdělávacího programu je tutoriální systém, který umožňuje a usiluje o jednotu výchovy doma a ve škole. Tutoriálním systémem rozumíme

individuální setkávání tutora a obou rodičů, jejichž předmětem je získání komplexních poznatků o dítěti – o tom, jak se chová a pracuje doma a jak ve škole. Tento systém zároveň garantuje skutečně individuální přístup k dítěti a k jeho rozvoji.

Jak systém funguje?

- Každému dítěti je při nástupu přidělen tutor (zpravidla některý z učitelů).
- V základní škole probíhá přibližně 1x za 14 dní schůzka tutora se svěřeným žákem. Krátce spolu mluví jak o akademické stránce (úspěchy či neúspěchy při vzdělávacím procesu), tak o sociální oblasti (vztahy s druhými).
- Minimálně třikrát do roka se tutor sejde s oběma rodiči dítěte (bez přítomnosti žáka). **Účast obou rodičů je nezbytná.** Výstupem ze setkání s tutorem je stanovení konkrétních a velmi jasných cílů, jejichž vyhodnocení probíhá na dalším setkání.
- Tutor i rodiče přichází na schůzku připraveni (nejlépe s poznámkovým blokem). Rodiče mají připravené dotazy, tutor má shromážděné všechny informace o dítěti a jeho situaci ve škole.
- Rodiče sdílí s tutorem své představy o tom, co u dítěte chtějí rozvíjet, případně jaký mají s dítětem plán v budoucnosti, tutor hledá způsob, jak jim v tom škola/školka může pomoci.
- Úkolem tutora je podporovat rodiče v jejich vizi. Tutor přináší rodičům informace o chování dítěte ve škole a získává informace o činnosti dítěte mimo školu a o jeho charakteru. Pomáhá rodičům zaměřit se na všechny aspekty rozvoje osobnosti.
- Na veškeré probírané situace a chování je nahlíženo pozitivně, cílem je dítě kvalitně rozvíjet, nikoliv dítě nebo rodiče kárat! Tutor a rodiče společně diskutují a hledají řešení.

Vztah mezi učiteli - tutory a rodiči je založen na důvěře a spolupráci. Povinností tutora je zachovat mlčenlivost – nesmí tedy říci ani ostatním učitelům, co se dozvěděl (na žádost rodičů však může ostatním předat jakoukoliv důležitou informaci). Úspěch „tutoringu“ závisí na důvěře a pravidelnosti schůzek.

Na jaké oblasti je práce tutora a rodičů v oblasti rozvoje dítěte zaměřena?

1. Spravedlnost a zodpovědnost - dítě si uvědomuje, že má určité povinnosti, je součástí širšího společenství.

2. Správný úsudek - dítě získává schopnost posoudit různé situace s ohledem na správné hodnoty.

3. Osobní síla - vytrvalost a statečnost dá dítěti schopnost jít za životními hodnotami (povinnosti a zodpovědnost v životě - např. zodpovědnost za výsledky studia či rozvoj nadání).

4. Sebekontrola, disciplína - dítě se učí být zodpovědné (dokáže vypnout televizi, napsat si úkoly do školy včas a správným způsobem) a ovládat samo sebe v situacích, které mají vliv na ostatní.

V dětech chceme podporovat a rozvíjet:

- kompetentnost profesionálů – „dobrá práce“
- aby byly odpovědní občané – „zdravé vlastenectví“
- aby byly věrní přátelé a dobří členové rodiny – „základ pro rodinu a vztahy“

Jaké jsou požadavky na tutora?

- Tutor musí umět naslouchat a mít dobré sociální dovednosti, aby byl taktní, ale zároveň se nevyhýbal řešení problémů.
- Dobrý tutor je důvěryhodný, diskrétní, emocionálně stabilní a klidný.
- Tutor musí respektovat soukromí a při schůzce mluvit jen o dítěti, kterého se schůzka týká.
- Tutor musí být na každou schůzku připraven. Před schůzkou musí zkontrolovat cíle, které byly vytyčeny při poslední schůzce.
- Tutor by měl být přítelem rodičů – přítelem, na kterého se mohou obrátit kdykoliv se žádostí o radu.
- Tutor bere svou roli jako službu rodičům a podporu rodičů v jejich úsilí, snaží se pomoci dítěti se rozvíjet. Nekárá, ale motivuje.
- Tutor koordinuje úsilí všech, kteří s dítětem pracují.

Jaký je přínos tutoriálního systému pro rodiče?

- Pravidelné schůzky rodičům pomáhají cvičit se v rodičovských dovednostech a zdokonalovat se v povinnostech rodičů jako prvních vychovatelů.
- Rodiče vidí skutečnosti o svém dítěti objektivně.
- Rodiče nahlízejí na případné potíže s dítětem pozitivně.
- Pravidelné vyhodnocování pomáhá rodičům, aby se při výchově zaměřili na potřebné oblasti, na výzvy.
- Rodiče spolu více hovoří o plánech a budoucnosti svých dětí.
- Rodiče reflektují, jak je důležité dbát na vlastní rozvoj.

Proč je dobré reflektovat situaci dítěte v instituci, aneb jaký je rozdíl mezi prostředím školy a domácím prostředím?

- Ve škole se dítě setkává s větším počtem dětí než v rodině.
- Ve škole pěstuje dítě vztahy s více dospělými než doma.
- Ve škole musí dítě dodržovat více pravidel pro dobré vycházení s ostatními.
- Ve škole se dítě učí respektovat určitý předem daný program, v rodině tyto události přicházejí spontánněji.
- Ve třídě se všechny děti učí víceméně stejné věci jako ostatní, v rodině se každý rozvíjí podle svých schopností a svého věku.
- Ve škole se dítěti dostává více teoretických poznatků než doma, v rodině se dítě učí především osobní zkušeností.

8.2.2. Charakteristika učitelů

Pro výzkum si autorka vybrala čtyři učitele, kteří jsou s tutoriálním systémem dostatečně seznámeni a provádí ho pravidelně. Škola funguje teprve čtyři roky a v současné době začala fungovat i druhá tohoto typu v Praze, kam přešli někteří učitelé. Autorka zná všechny zapojené učitele a vzhledem k malé kapacitě škol zvolila pro rozhovor dva učitele ze školy, kde pracuje a dva z nově vznikající školy v Praze. Všechny učitele autorka měla šanci blíže poznat. Dva z nich již zná delší dobu a dva teprve rok.

Níže autorka učitele charakterizuje.

Učitelka A

Učitelka A byla u zrodu celého projektu a tento typ školy zakládala. Současně rozjíždí podobný typ školy v Praze. Ve výuce je pečlivá a hlavně systematická. Vzhledem ke své pozici je svědomitá a důsledná. Za každou aktivitou, kterou provádí s dětmi je důkladná příprava, jasný cíl a hlavně smysluplné využití do života.

„Tutoringy“ s dětmi a rodiči provádí již čtyři roky. Zároveň byla a je pro školu, v níž působí, supervizorem „tutoringů“ nad ostatními učiteli tutorů, kteří ve škole pracují. Kolektiv učitelů je menší než na běžných školách a proto se učitelka A často dostává i k samotné výuce dětí.

Při výuce se snaží být spravedlivá a přátelská, snaží se zachovat odstup jako ředitelka. Děti k ní rády chodí pro radu a ona je vždy ochotně vyslechne. Aby se její škola mohla zlepšovat, navštívila i několik podobných typů škol v zahraničí. Neustále se v této oblasti dále vzdělává a je jistě velkou inspirací pro děti i učitele.

Mohlo by se zdát, že jako ředitelka má na „tutoringy“ více času, ale i ona musí svůj čas a přípravu na ně pečlivě zvážit, aby rozvrhla své síly efektivně, neboť v pozici, kterou zastává je pro školu mezi rodiči vnímána i jako manažer a proto se na ní mnoho rodin obrací, i když zrovna není jejich tutorem.

Učitelka B

Další učitelka momentálně spolupracuje ve škole s učitelkou A. Byla též na počátku zakládání školy před čtyřmi lety. S „tutoringem“ má tříleté zkušenosti. Při výuce klade důraz na názornost a využitelnost do reálného života. Snaží se ve třídě držet řád a přátelské prostředí. K dětem je velice vlídná a má velký smysl a cit pro empatii.

Využívá nové metody a postupy při výuce, inspiruje se v momentálních trendech výuky. Při výuce ráda využívá a i sama tvoří různé testy a jiné pracovní listy. Zároveň je důsledná a spravedlivá. Vede děti k pořádku a k vzájemné úctě.

Je třídní paní učitelkou v malém kolektivu žáků. Děti ji mají rády, je jim velkou oporou v jejich vzdělávání a osobnostním rozvoji. Vede je k samostatnosti a k zodpovědnosti za jejich činy. Většinu žáků ze své třídy má zároveň na starosti i jako tutor, momentálně

jsou to žáci prvního ročníku. I ostatní k ní ale chodí pro povzbuzení a radu a ona je ráda přijímá. Dětem nechává velký prostor pro komunikaci. Dříve vedla „tutoringy“ i s většími dětmi.

Učitelka C

Učitelka C je začínající učitelka. S tutoriálním systémem se teprve seznamuje a pracuje s ním také teprve rok. Je všestranná a otevřená dalšímu vzdělávání a radám zkušených učitelů. Ve své práci s dětmi se snaží postupovat systematicky a podle svého nejlepšího vědomí a svědomí. Ke všem nastalým situacím, ať už vzdělávacího nebo výchovného charakteru se snaží přistupovat stejně zodpovědně.

Ve výuce se snaží plně využívat nabitých teoretických znalostí. Používá moderní metody práce, často střídá formy organizace výuky. Výuku se snaží vést zábavnou formou pro děti.

Žádný problém žáků se nesnaží zlehčovat, ale snaží se hledat řešení a situace ve třídě vždy dobře rozsoudit. Žáci si k ní chodí pro radu, vždy je ráda vyslechne a i zároveň podpoří v dalším rozhovoru. Spravedlivě rozdává známky i poznámky. Zadává žákům efektivní testy, které dokáže vhodně hodnotit.

Se závažnějšími problémy a situacemi se nebojí jít ke zkušenějšímu učiteli. Na „tutoringy“ má větší děti, v rozhovorech s dětmi má svůj specifický systém a snaží se jich plně využít v dalším rozvíjení osobnosti dítěte.

Učitel D

Učitel D je také začínající učitel. Se systémem školy se seznamuje prvním rokem. Ve škole má více specifických funkcí. S žáky se setkává jako vychovatel ve školní družině. Pokud je potřeba, je velice flexibilní a funguje také jako učitel pro suplování. Ve škole se též stará o webovou tvář školy.

Pro „tutoringy“ a setkávání s dětmi ve výuce musel zvolit jinou strategii než běžní vyučující. Snaží se být důsledný a k jednotlivým žákům přistupovat individuálně, ale spravedlivě. Problémy řeší s žáky s maximální trpělivostí a přívětivostí.

Ve výuce využívá nabité znalosti s předešlého vzdělání, je otevřený dalšímu vzdělávání. Systematicky a soustavně se zajímá o prospěch žáků, které má na „tutoring“ u ostatních vyučujících, neboť sám nemá tolik příležitostí žáky při výuce pozorovat.

8.2.3. Charakteristika skupiny žáků

Škola, v níž byl výzkum realizován, má nízký počet žáků ve třídě. Pro výzkum si proto autorka vybrala několik dětí ze čtvrtého a pátého ročníku. Vybraní žáci navštěvují školu od začátku své školní docházky. Ve škole jsou úspěšní a vynikají skoro ve všech předmětech, jsou to spíše studijní typy. Autorka vybrané žáky zná již déle, jsou zvyklí s ní běžně ve škole komunikovat. Žáci jsou vedeni k diskusím a k hlubšímu přemýšlení nad daným tématem. Pracují většinou svědomitě. Někteří vybraní žáci mají kázeňské problémy, které se ale povětšinou řeší domluvou.

8.2.4 Charakteristika rodin

System školy vychází ze spolupráce rodin. Celý systém vychází ze španělských katolických soukromých škol. I rodiče v této škole jsou křesťansky založení a ekonomicky zajištěni, neboť za vzdělávání svých dětí platí soukromé škole. Každá rodina je jiná, každá má jiné zájmy a priority a proto rodiny ve škole nelze jednoznačně charakterizovat.

Každá rodina se nějakým způsobem do chodu školy zapojuje, někteří rodiče jsou otevřenější a navštěvují školu, učitele a ředitele často. Podílejí se na různých akcích školy, třeba na zámecké slavnosti nebo vánoční besídce, hledají sponzory, oslovují nové rodiny a mluví s nimi o škole atd.

Některé rodiny se zajímají o dění školy a o prospěch svých dětí, chodí pravidelně na „tutoringy“, ale již se více nezapojují do chodu školy. Spolupracují se školou spíše zpozzdálí.

Jsou tu i rodiny, které se snaží škola více zapojit, ale většinou se tyto rodiny nijak zvlášť o dění ve škole nezajímají a do školy jezdí v nutných případech.

Pro výzkum autorka práce pracovala a zadávala anonymní dotazník rodičům, kteří se školou nějakou formou spolupracují, a kteří mají o školu zájem.

8.3. Interpretace rozhovorů s učiteli

Každý rozhovor autorka práce doplňovala návodnými otázkami, snažila se navodit neformální atmosféru. Některé otázky byly v rozhovorech kladeny v jiném pořadí, než je uvedeno výše. Níže autorka popisuje interpretace učitelů na jednotlivé otázky.

1. Objasni význam „tutoringu“? Co to je? Jak to vnímáš?

Všichni dotazovaní se shodli, že je „tutoring“ prostředek, který napomáhá k individuálnímu přístupu k žákovi a jeho rodině. Je to nástroj nadstandardní komunikace školy s rodinou, setkávání se s rodinou a žákem. Je to způsob komunikace a spolupráce, která dělá školu odlišnou od ostatních, signál pro rodiče, že dveře do školy mají vždy otevřené, a že děti nejsou škole lhostejné. Tutor může svým laskavým přístupem nabídnout svou pomoc, prohlubovat vztahy s rodinou, která má jistě také do vzdělávání dítěte co říci.

2. Jaký je hlavní cíl /smysl/ „tutoringu“?

Jeden z cílů, který v rozhovorech zazníval, byl lépe poznat dítě a rodinu, v níž žije, jejich vztahy. Smyslem je to, aby škola šla s rodinou stejným směrem, usilování o stejné hodnoty a principy, které chceme u dítěte pěstovat. Cílem je mít kolem sebe šťastné děti, která dokáží správně vnitřně růst.

„Tutoring“ by měl sloužit nejen k porozumění dítěte a rodiny, ale i ke vzájemnému pochopení pojetí rodinné výchovy. Důležitým smyslem „tutoringu“ je i pravidelné setkávání. S dítětem se setkává učitel jednou za čtrnáct dní, s rodinou minimálně dvakrát do roka.

3. Můžeš popsat průběh, formu a obsah (koncept) „tutoringu“?

V obou školách je pro „tutoring“ vyhrazena jedna místnost. Pro setkávání s dětmi a rodiči, ale ve všech případech učitelé volí místo setkání podle nastalé situace. Někdy místnost využijí, někdy hledají jiné méně formální místo a zvláště pak u „tutoringu“ s dítětem volí pan učitel podle situace i formu procházky, nebo volí tělocvičnu a při rozhovoru si s chlapci třeba hází míčem, nebo si kopou.

Forma „tutoringů“ je vesměs stejná. Důležitá je i příprava před každým setkáním ze strany učitele. Pokud se jedná o „tutoring“ s rodiči, je důležité i je upozornit, že by se měli na „tutoring“ připravit. Obsah „tutoringů“ je individuální podle potřeb dítěte.

Pro děti by to měl být nenásilný rozhovor, kde s tutorem probírá své vzdělávací pokroky, kamarády a sociální prostředí a také jeho osobnostní stránku, zájmy, zda ho něco trápí, má někde nějaký problém atd.

Na konci rozhovoru si dítě před tutorem stanovuje cíl, nějaké předsevzetí, na kterém bude pracovat. Může to být třeba věc typu - Budu se snažit více zdravit dospělé lidi, Budu si po sobě uklízet atd. Tento cíl, předsevzetí, tutor na začátku dalšího setkání s dítětem hodnotí, zda se mu povedl naplnit.

Paní učitelka C dokonce vede s dětmi zápisník, kam si děti pokaždé své předsevzetí formulují. Menším dětem pomáhá formulovat cíl tutor, větší děti by měly být vedené k vlastní interpretaci. Při rozhovoru s dítětem rozhodně není vhodné si dělat v průběhu poznámky, ale je doporučeno si několik bodů pro proběhnutí rozhovoru zaznamenat.

Při „tutoringu“ s rodinou je vhodné rodičům nabídnout něco k pití. Délka „tutoringu“ u rodičů se doporučuje maximálně 40 minut a snaží se probírat obdobné oblasti jako při rozhovoru s dítětem.

4. Má pro všechny děti „tutoring“ jednotnou strukturu a obsah?

Každý rozhovor je velice individuální, každé dítě je úplně jiné, jinak mluví, potřebuje více prostoru, řeší se odlišné věci. Není důležité ani během „tutoringu“ probrat všechny složky.

Obdobně je to poté i u rodičů. Někteří se shodnou na společném řešení, jinde se mohou rozcházet a proto se různí to, co s danými rodiči tutoři probírají.

V obou případech je nejdůležitější diskrétnost. Pokud není tutor zároveň třídním učitelem, nebo běžně dítě nevyučuje, předem si promluví o dítěti s vyučujícími. Je na tutorově zvážení, zda všechny informace od dítěte opět předá, dítě má právo říci, že nechce, aby se některé věci dozvěděli ostatní, nebo že nechce, aby se některé záležitosti řešili s rodiči. Je to pak i naopak, to co se dozví tutor o dítěti od rodiny, neměl by pak

bez souhlasu rodičů zpětně používat proti dítěti, nebo zneužívat v komunikaci s ostatními.

5. Jaké přínosy, obohacení, zisky pro tebe mají „tutoringy“?

„Tutoringem“ učitel získá komplexnější pohled na dítě. Získá vhled i do chování a jednání dítěte v rodině. Je to zdroj poznání do chování dítěte a jeho rodinné situace.

Při komunikaci s dítětem je možné hned v zárodku odhalit některé problémy. Dotazování se shodli, že si spoustu věcí uvědomí a vnímají více svět kolem dítěte jeho dětským pohledem. Je to pro ně většinou velké obohacení.

V „tutoringu“ s rodiči vidí největší přínosy v užší spolupráci. Prohlubují důvěru mezi školou a rodinou, vedou ke vzájemnému pochopení a partnerství.

6. Jaké jsou podle tvého názoru role účastníků „tutoringu“ - pro dítě, pro rodiče?

U dítěte je to složitější. Určitě je důležité zůstat v určitém odstupu jako učitel a žák, ale rozhovory by měly být naplňovány přátelskou atmosférou. U dětí je většinou těžké odbourat právě představu toho, že tutor je zároveň i učitel. Proto se v setkávání tutor snaží mluvit i o sobě a svých zájmech a podává tak dítěti příklady a zkušenosti, o kterých by pak mohlo samo mluvit, aby si dítě uvědomovalo, že i tutor je obyčejný člověk a má své problémy a radosti.

U rodičů by učitel neměl vystupovat v roli vševědoucího a předávat rodičům pouze moudra. Hlavním důvodem setkávání je dítě a jeho rozvoj, oběma stranám jde o to nejlepší pro dítě. Jde o hledání společných řešení, což je nejideálnější vystavovat na společném a vzájemném partnerství, kde by si obě strany měly být rovné. Navíc i učitel někdy neví, jak přesně situace řešit, hlavně ze začátku rodiče znají dítě lépe než tutor či učitel.

Při „tutoringu“ s rodiči jsou navíc rodiče v přesile, protože „tutoring“ by měl probíhat s oběma rodiči. Dominantní role některého z účastníků by proto nebyla žádoucí.

7. Jakou roli, pozici má dítě při „tutoringu“? Jaké úkoly má?

Dítě by se rozhodně nemělo cítit, že je u učitele na koberečku. Měl by to být přátelský rozhovor mezi čtyřma očima. Mezi tutorem a dítětem by měla panovat vzájemná důvěra.

Děti jsou upřímné bytosti a dítě většinou pochopí a vycítí způsob, kterým se s ním jedná a pokud se mu jednání nelíbí, nemusí být rozhovor efektivní a ztrácí na opravdovosti. Dítě pak nedokáže dobře a otevřeně mluvit o svých zájmech, problémech a podobně.

Děti se většinou na tutoring těší. Starší děti dokáží vnímat hloubku rozhovoru a důležitost úkolů a cílů, které si během rozhovorů stanovují.

8. Jaký to má podle tvého názoru pro dítě smysl? Přínos?

Tutor dítěti vždycky stanoví cíl, někdy na něj může dítě hned zapomenout, ale pokud se setkávají pravidelně a každých čtrnáct dní si nějaký cíl stanovují, dítě si postupně osvojí a uvědomí, že je důležité pro svůj rozvoj si dávat cíle podle toho, v čem se chce zlepšovat i do života. Příště se tutor zeptá, jak se dařilo, a když i třeba dítě slyší nějakou pochvalu, co se týče plnění, má z toho radost a opět to jeho stanovování cílů upevní.

Dítě se učí na sobě pracovat, a to nejen na svých školních a mimoškolních výkonech, ale také na své osobnosti, na svém charakteru. Rozvíjí svou vůli a dobré vlastnosti, snaží se bojovat se svými slabostmi.

9. Jak probíhá komunikace při „tutoringu“?

To je velmi různé. Některé děti jsou stydlivější, odpovídají jednoslovně, jiné se rozprávějí a jsou „ve svém živlu“. Některé děti si chtějí opravdu popovídat, z některých je těžké něco dostat. Záleží hlavně na věku dítěte a také na tom, kolikátý „tutoring“ už absolvuje. Pro lepší komunikaci je také vhodné vybrat méně náročnější hodinu a předem se s dítětem domluvit na „tutoringu“.

U rodičů je to podobné. Někteří čekají, co si učitel pro ně nachystal, jiní začnou sami s připravenými tématy. Obě strany by ovšem v tomto případě měly být dobře připravené; všichni zúčastnění by měli mít promyšlené, o čem by chtěli mluvit. Rodiče se nebojí jít do diskuze a většinou mluví převážnou dobu.

10. Jak mohou „tutoringy“ pomoci budovat žákův pocit odpovědnosti za svou práci, rozvíjet jeho sebehodnocení?

„Tutoring“ dětem pomáhá při hodnocení, pokud si stanoví vhodné cíle, dítěti rozhovory mohou pomoci více si uvědomovat samo sebe a učit se tak k sobě být méně kritický, uvědomovat si své vlastní pokroky.

Tím, že žák má do příště nějaký úkol, na němž se snaží pracovat, a při další schůzce s tutorem dojde k vlastnímu zhodnocení snahy a úspěchu, rozvíjí si tím schopnost sebehodnocení a cit pro zodpovědnost za své činy.

Je to umění pracovat sám na sobě, což je dlouhodobý a velký úkol, cíl celého „tutoringu“. „Tutoring“ by neměl být primárně určen dětem k řešení jejich kázeňských problémů, ale spíše by měl být vnímán jako podpora, prohlubování sebevědomí dítěte.

11. Pocity, reakce

Pro rodiče i učitele je to mnohem příjemnější řešit problémy, nebo individuální dotazy než na třídních schůzkách.

Od rodičů žádný z dotazovaných nedostal žádnou špatnou zpětnou vazbu. Většinou jsou za „tutoringy“ rádi, cení si jich a dopředu si připravují dotazy.

Problém je v časové náročnosti, neboť se na společném času musí domluvit tři poměrně zaměstnaní lidé.

12. Postřehy, nápady pro příště

Důležité je rozhodně dobré naplánování „tutoringů“, a to hlavně časově. Neustále se dá pracovat na tom, aby „tutoring“ pro děti neznamenal výslech.

Pamatovat neustále na diskrétnost sdělených informací. Není zas tak velký problém, pokud se v průběhu studia tutor změní.

8.3.1. Shrnutí rozhovorů s učiteli

Autorka měla u výzkumného vzorku učitelů výhodu, že všechny učitelé zná, nebo je poznává profesně a některé již delší dobu. Učitelé spolupracovali s autorkou rádi a sami navrhovali možné doplnění svých výpovědí.

Autorka má též výhodu v tom, že sama „tutoringy“ provádí a se systémem je dostatečně seznámena a sama ví, co vše to obnáší.

Důležité je hlavně vyzdvihnout náročnost přípravy „tutoringů“. Takto vedené rozhovory jsou časově náročnější než třídní schůzky. Na učitele to klade mnohem větší nároky na organizační schopnosti. Učitel musí zvládnout „tutoringy“ alespoň dvakrát do měsíce

s dítětem a poté též třikrát do roka s rodiči, což se většinou nepodaří a vidí se ročně pouze dvakrát.

Pro učitele jsou „tutoringy“ s rodiči i dítětem velice obohacující a pomáhají hlavně lépe pochopit svět dítěte a tím pro něj individuálně formulovat cíle, které podpoří správný všestranný rozvoj jeho osobnosti.

Autorka dále souhlasí se závěrem, který vyplývá z rozhovorů, že pomocí „tutoringu“ mohou na sobě žáci systematicky pracovat díky uvědomování si dosažených cílů, které se učí sami formulovat.

8.4. Interpretace skupinového rozhovoru s žáky

Pro získání informací od žáků autorka volila formu skupinového rozhovoru s vybranými žáky. Pro výzkum si zvolila skupinu starších dětí, respektive žáky ze čtvrté a páté třídy, kteří jsou již na škole delší dobu a od začátku své školní docházky se s „tutoringem“ setkávají.

Rozhovor naplánovala tak, aby nijak nenarušovala běh vyučování ve třídě a se souhlasem učitelky a rodičů si pro rozhovor několik dětí vybrala. Volila tento způsob, protože žáci jsou více sdílnější než před učitelem, navzájem se ve svých výpovědích mohou doplňovat, většinou vymyslí v kolektivu více odpovědí, než jen v rozhovoru jednotlivce s učitelkou.

Nejprve autorka položila žákům otázku, jak by českým výrazem vysvětlili, co je to „tutoring“. Žáci se shodli, že je to vlastně povídání s učitelem. Na „tutoringy“ se velmi těší a to někdy i z důvodu, že na ně jsou žáci uvolňováni z méně náročných hodin. Učitel si s nimi většinou přátelsky povídá o tom, co se kolem nich děje, nebo jak jim to jde ve škole. Z výpovědí bylo vidět, že je to opravdu oblíbená forma rozhovorů, neboť si žáci jednotlivé „tutoringy“ s učiteli počítají a nebránili by se s tutorem vídat častěji.

Dále se autorka zeptala konkrétněji na téma rozhovorů a dala žákům na výběr, jestli o tom chtějí mluvit. Žáci neměli problém mluvit o tématech, neboť se většinou kryjí s jejich zájmy, rozhovory jsou pro ně velmi přínosné a uvědomují si význam úkolů, které na konci rozhovoru s tutorem pokaždé stanovují. Někteří žáci se ani nebáli přiznat, že s tutorem také často řeší své kázeňské přestupky a pokouší se najít nějaké společné řešení.

Na závěr chtěla autorka, aby žáci charakterizovali „tutoring“ přídavnými jmény. Aby hledali taková jména, které podle nich jejich povídání s tutorem vystihují. Žáci se shodovali se slovy jako zajímavý, zábavný, veselý, obohacující a vesměs hodnotili aktivity pozitivně.

8.4.1. Shrnutí skupinového rozhovoru s žáky

Autorka vybrala starší děti i z důvodu, že je již zná delší dobu. „Tutoringy“, které provádí ona sama jsou s dětmi mladšími, které teprve začaly navštěvovat školu.

Z rozhovoru autorku nejvíce překvapilo, že děti si „tutoringy“ počítají a upřímně se na každý rozhovor s tutorem těší a to i za předpokladů, že budou s tutorem řešit problémy kázeňského charakteru.

Autorka si při rozhovoru uvědomila, jak je důležité s dětmi mluvit o jejich problémech. Člověk v průběhu života mění své priority a někdy mu přijde důležité vzdělání, v další etapě života například vztahy. „Tutoringy“ s dětmi, zvláště pokud tutor je zároveň třídní učitel obě oblasti propojuje.

8.4.2. Témata „tutoringu“ s dětmi (pár tipů)

Pro doplnění skupinového rozhovoru s žáky níže autorka uvádí doporučené tipy pro „tutoring“ s dítětem, tyto tipy si učitelé během rozhovorů s dětmi vymysleli a rozvrhli sami. Jde o náměty, které si v průběhu své praxe a práce s tutoriálním systémem vytvořili učitelé dané školy. Během sekávání není důležité s dětmi probrat všechny body, jsou to pouze náměty a vodítka k tomu, jak lépe dítě poznat, o čem se s dítětem bavit:

- Předsevzetí z minulé schůzky;
- Prospěch ve škole;
- Chování ve třídě;
- Postoj k práci;
- Jak, kdy a kolik hodin se dítě učí;
- Postoj vůči úkolům, které doma a které má ve škole (co má na strasti);
- Rodinné vztahy: má důvěru vůči rodičům?, vztahy se sourozenci;
- Vztahy s kamarády;
- Vývoj lidských ctností: upřímnost, kamarádství, velkorysost, pracovitost, poslušnost, pořádek, statečnost, umírněnost (zbytečně si vymýšlí potřeby- jídlo, utrácení...), zodpovědnost, společenskost, upravenost zevnějšku;
- Integrace ve skupině;
- Účast na mimoškolních aktivitách;
- Činnost ve volném čase, o víkendech; četba, TV, počítač, internet....;
- Používání mobilu;
- Upřesnění osobních cílů

- Afektivita;
- Cíl, kterého se bude do příště snažit dosáhnout;
- Počet sourozenci;
- Kolikáté je dítě v pořadí;
- Jméno otce, povolání;
- Jméno matky, povolání
- Kdo jsou tví nejlepší kamarádi ve třídě? ... ve škole? ... mimo školu?
- Co se ti ve škole (na škole) nejvíc líbí? Proč?
- Co se ti ve škole (na škole) nejméně líbí? Proč?
- Kdyby odešel /la chtěl/a by ses vrátit?
- Chceš se naučit nové věci?
- Přemýšlel/a si o svém studijním plánu?
- Máš stále stejné kamarády, nebo jsi se skamarádil/a s novými dětmi?
- Jaké známky chceš mít v tomto pololetí?
- Mluvil/a jsi doma o škole?
- Na které předměty jsi zvědavý/á?
- Kdo jsou tví hrdinové?
- Jaké vzpomínky máš na minulý školní rok?
- Co si o tobě myslí doma?
- Chceš se učit?
- Myslíš, že tě ve škole známe?
- O čem bys chtěl/a při našich schůzkách mluvit?
- Trápí tě něco?
- Z čeho jsi měl/a v poslední době radost?
- Záliby;
- Co se ti na tobě nejvíce líbí (jaká vlastnost)?
- Co se ti na tobě nejméně líbí?
- Co očekáváš od dobrého kamaráda?

8.5. Interpretace hloubkových rozhovorů s rodiči a z dotazníkového šetření

Autorka práce prováděla dva hloubkové rozhovory s rodiči, kteří se školou velmi úzce spolupracují. Se systémem jsou plně seznámeni, škole dávají podněty k další spolupráci. Oba rodiče zastávají ve škole nějakou funkci, nebo pro školu dělají jiné věci.

Rozhovory byly vedeny v neformálním prostředí. Autorka níže oba rozhovory interpretuje, vše je též podpořeno dotazníkem, který dostali na vyplnění další rodiče.

8.5.1. Interpretace hloubkových rozhovorů

Rodiče, kteří znají systém školy, ve kterém se uplatňuje pro spolupráci s rodiny tutoriální systém, mají i větší očekávání od učitele. Z rozhovorů vyplývá, že rodiče očekávají od učitele nejen informace o prospěchu a znalostí dítěte, ale i o jeho chování, práci ve škole, vztazích s ostatními dětmi a poslušnosti. Očekávají, že při práci s dětmi bude brán zřetel na jejich specifické potřeby. Všechny informace budou podávány diskrétně a taktně. Očekávají, že komunikace mezi učitelem a rodičem bude vstřícná a laskavá, učitelé budou reagovat vhodně na podněty a připomínky rodičů.

Popřípadě očekávají též radu a pomoc při výchově, neboť si vyučujících váží jako odborníků.

Rodiče vnímají „tutoring“ jako velmi dobrý prostředek pro naplňování všech výše zmíněných očekávání. Samotné vyhrazení času pro „tutoring“ je podle rodičů dobré pro to, aby se věnovalo více prostoru řešení různých problémů a hodnocení dítěte po všech stránkách - ve vzdělávání, chování, vztazích, v psychice i celkovém prospívání dítěte. Výhodou je navíc účast druhého rodiče, pro zvýšení objektivity i pro zajištění lepší informovanosti a zájmu obou rodičů.

Vztah mezi učitelem, tutorem a rodinou vnímají dotazovaní rodiče jako přátelský, naplněný důvěrou a vstřícností. Tento vztah je zároveň pro ně otevřený a plný pochopení, které vycházejí z potřeb dítěte nebo rodiny.

„Tutoring“ může prohloubit jednotu mezi rodiči a učitelem a odstranit případná nedorozumění ohledně přístupu k dítěti.

To může přispět k jistotě a bezpečí dítěte, například díky jednotnému vyzdvihování pokroku v oblastech, ve kterých je dítě slabší nebo selhává. Dítě může zažívat větší radost z práce ve škole i doma, může se tím odstraňovat případná frustrace z dílčích neúspěchů a zároveň kladně působit na založení a růst zdravého sebevědomí dítěte.

„ Tutoring tedy podle rodičů upevňuje pozici žáka ve více směrech. Dodává především důvěru dítěti v rodiče a učitele, kteří se ho snaží co nejlépe pochopit. Navíc rodiče v „tutoringu“ vidí tutora jako dalšího nestranného vhodného chápatícího dospělého pro dítě ve věku, kdy se dostává do pubertálního stavu a přestává brát autority s vážností. Tutor si jako kamarád, který dítě poznává od mala, může vybudovat v tomto věku podle rodičů u dětí velkou důvěru a autoritu zachovat.

Rodiče vítají, že „tutoring“ s nimi probíhá bez přítomnosti dítěte. Rodiče a učitel mohou bez obav otevřít oblasti, které jsou pro dítě citlivé, neboť právě ty je zpravidla nutné řešit. Zákonní zástupci a osoby odpovědné za vzdělávání si mohou bez účasti dítěte ujasnit, o jaký problém se jedná, stanovit si cíl společného výchovného působení a postup, jak ho dosáhnout. Dítě pak díky těmto prostředkům nemusí ani poznat, že mělo nějaký problém, má pocit úspěchu.

Mnohé ze způsobů postupu, které si rodiče s učitelem v „tutoringu“ stanoví, by podle rodičů mohly selhat právě na tom, že by je dítě znalo dopředu. Pro dítě by též kvůli budování jeho sebevědomí nebylo dobré, aby se před ním hovořilo rodiče a učitel o jeho problémech v prospěchu.

Dalším kladem je to, že učitel a rodič jsou ve školním věku pro dítě dvě klíčové autority, a je tedy lepší pokud neshody mezi s sebou řeší bez přítomnosti dítěte, neboť by mohla být autorita jedné osoby poškozena a u dítěte by pak mohla klesnout.

Pro rodiny, které jsou součástí školy, je důležité, že škola nabízí právě tento tutoriální systém. Je to podle nich též projevem toho, že škola má zájem o dítě i ze strany jeho psychického a osobnostního vývoje. Rodiče vnímají „tutoring“ jako bezpečné prostředí pro rodinu a dítě pro řešení citlivé problematiky rodiny. „Tutoring“ podle nich může být obohacením také v rámci rodiny. Je zde zajištěno řešení věcí s oběma rodiči, pokud by například jeden z rodičů problém neviděl jako důležitý nebo pokud by některé věci rodiče vůbec neměli možnost vidět - například když se dítě v některých oblastech chová

ve škole jinak než doma. „Tutoring“ pak může umožnit včasný zásah, rychlejší odhalení problému.

Pro rodiče je též cenné také to, že když dítě cítí jednotu mezi učitelem a rodiči, má podle nich menší "manévrovací prostor" pro případnou snahu zatajování aj. a tím získává jasnější a pro něj i bezpečnější mantinely pro své chování, což ulehčuje jeho nasměrování správným směrem.

Rodič také může lépe nahlédnout do fungování školy, lépe může díky „tutoringu“ chápat konání některých aktivit školy. Učiteli určitě opět pomáhají pochopit dítě v jiné oblasti než vzdělávací, může některým věcem více porozumět, pokud takto poznává i rodinné prostředí dítěte.

8.5.2. Interpretace dotazníku

Dotazník byl zadán deseti rodičům jako doplnění hloubkových rozhovorů s rodiči. Rodiče měli na dotazník čas a mohli ho anonymně vyplnit doma. Níže jsou interpretované odpovědi na jednotlivé otázky.

Skupina rodičů, která dotazník vyplňovala, byla různorodá. Někteří rodiče se se systémem školy seznamují, jiní naopak se školou již dlouhodobě spolupracují. Některým rodičům se v průběhu školní docházky dítěte změnil tutor, nebo dokonce třídní učitel a proto i jejich pohled a odpovědi na otázky jsou zajímavé.

Autorka vybrala a interpretovala nejprve podobné odpovědi a pak interpretovala i to, v čem se rodiče nějak zásadně rozcházel.

1. Jaká jsou Vaše očekávání na spolupráci s učitelem?

Většina dotazovaných má standartní očekávání jako je včasná komunikace o nastalých problémech. Komunikace je pak klíčové očekávání skoro všech dotazovaných.

Dotazovaní také očekávají spolupráci a pomoc na kvalitě výchovy jejich dětí a to v oblasti intelektuální, duševní i sociální. Konkrétněji očekávají hlavně precizní vysvětlení učiva.

Učitel by měl poskytnout rodičům zpětnou vazbu na dítě a vést ho ke společnému cíli, tedy zajišťovat jeho vzdělání a pobízet ho k zájmu o znalosti.

2. Mohou se některé očekávání naplňovat díky „tutoringu“? Jakým způsobem?

Pokud je třídní učitel zároveň tutor může dítě lépe poznat a porozumět mu. V „tutoringu“ si můžeme společně s učitelem nastavit určitá pravidla a postupy, které povedou k lepšímu vzájemnému pochopení a k cíli, který je nám společný a to systematicky rozvíjet osobnost dítěte.

Očekávání lze naplnit, pokud je vidět skutečný zájem všech zúčastněných a důsledně a systematicky jsou plněny úkoly vyplývající ze závěru „tutoringu“. Nelze ale naplňovat očekávání pokud není mezi účastníky otevřenost a důvěra v naslouchání a pokud není zájem o zdokonalování se v rozvoji u všech osob, zároveň je důležitá systematická a vytrvalost.

„Tutoring“ dává možnost hlubší komunikace, která v klasických školách chybí. Může se jím předejít závažnějším problémům.

3. Jak byste popsal/a vztah mezi Vámi a tutorem?

Pro většinu rodičů je to vztah vzájemné důvěry o podpory, kde se učitel a rodiče navzájem obohacují a doplňují o zkušenosti z výchovy žáka. Jde o otevřenost, důvěru, upřímný zájem o rozvoj dítěte

Dotazovaní též tuto otázku charakterizovali slovy přátelský, vstřícný, profesionální ale také neosobní. Dále zde byla též důvěra a respekt.

Někteří nepopisovali vztah vůbec, důležité je pro ně, že dítě ve škole vše chápe a do školy se těší.

Vzhledem ke změně tutora, nebo krátkého působení učitele na škole někteří dotazovaní nemohli tento vztah naplno popsat, ale i přes krátkou dobu jsou s komunikací, která je bez problémů, spokojeni.

4. Jak mohou „tutoringy“ podpořit pozici žáka? Jak mohou posílit postavení mezi rodiči a učitelem?

Dotazovaní se shodují, že minimálně dítě může cítit zájem o svou osobu, tutor může posílit důvěru dítěte a dítě tak může brát tutora ve škole jako pomocnou ruku. Zároveň je jisté pro dítě důležité, že vidí, že škola a rodiče jdou stejným směrem.

Obě strany mohou dítě posilovat v motivaci a více dbát na jeho kázeň, „tutoringy“ přiblíží dítě k učiteli i z osobnostní stránky. Dítě se učí též řešit problémy samo s větší zodpovědností. Když má dítě problém, ví, že může za tutorem přijít. Některé problémy pak mohou zůstat jenom mezi nimi.

V „tutoringu“ s rodiči učitel odkrývá též charakter žáka v rodinném prostředí, jeho zájmy, které se neprojeví ve školním prostředí a to pomáhá pak učiteli poznat a pochopit dítě též z jiného úhlu, který je jinak ve školním prostředí skrytý. Dítěti to pomáhá v tom, že učitel pak může k žákovi přistupovat citlivě a s individuálním přístupem a větším pochopením. Dítě je více respektováno.

5. Jaký smysl má, že dítě není na „tutoringu“ s rodiči a učiteli, kde se mluví o něm?

Dotazovaní se shodli, že pro jednání s učitelem jim to umožňuje mluvit s větší otevřeností, otvírá jim to možnost mluvit o tématech a citlivých záležitostech, které by v přítomnosti dítěte nebyly možné.

Komunikace s žákem a komunikace s rodiči je záležitost velice rozdílná a rozhodně je učitelem vedena jinými prostředky, proto je toto uspořádání výhodnější.

Pro dítě je poté lepší, že je konfrontováno s jasně formulovanými závěry, diskuse rodičů a učitele, které před tím předcházela, by mohla v očích dítěte vzbudit pocit nejistoty a dítě by ji nemuselo správně pochopit.

Je to pro dobro psychiky dítěte, zvláště pokud se řeší osobní a citlivé záležitosti rodiny. V „tutoringu“ pak také více funguje diskrétnost a důvěra.

Kdyby dítě bylo přítomno „tutoringů“ s rodiči, domnívají se někteří dotazovaní, že by se dítě poté v „tutoringu“ s učitelem neprojevovalo tak otevřeně jako kdyby přítomno „tutoringu“ s rodiči nebylo.

6. Mohou tutoringy prohloubit, zlepšit spolupráci mezi rodinou a školou? Jak?

Dotazovaní se jednoznačně shodli, že ano. Zvláště si cení, že plno věcí se dá vyřešit dříve, nebo se některým problémům dá zcela předejít.

„Tutoringem“ se vhodně buduje důvěra, partnerství a snaha se chovat k dítěti individuálně. Vede ke spokojenosti dětí.

Jeden rodič vidí velký rozdíl u přístupu k dítěti, které navštěvuje tuto školu a k dítěti, které prošlo státním školstvím a velmi si tohoto přístupu cení.

Pro rodiče je to možnost, jak v malém čase získá zpětnou vazbu od člověka s pedagogickým vzděláním, mnoho věcí se vysvětlí okamžitě a to i v postupech, kterými jsou děti ve škole učiteli vzdělávány, neboť systém školství se od jejich povinné školní docházky změnil, učitelé vyznávají jiné trendy než dříve.

Škola též od rodičů s tímto přístupem získává větší podporu. Rodič též poznává dítě z úhlu, ze kterého ho nemůže jinak vidět a to z pozice žáka.

Konkrétnější způsoby spolupráce se pak liší od možností obou stran a to rodiny a školy, neboť obě strany jsou si vědomé náročnosti a připravenosti nejen na „tutoring“, ale i na celkovou výchovu a vzdělání dítěte.

8. 5. 3. Shrnutí hloubkového rozhovoru s rodiči a dotazníkového šetření s rodiči.

Z výzkumu vyplývá, že pro rodiče je nejdůležitější pro budování vztahů se školou komunikace. Dále se jejich spolupráce vzhledem k „tutoringům“ opírá o důvěru, podporu a vzájemné poznávání dítěte. Jak pro rodiče i učitele je „tutoring“ důležitý, neboť skrze rozhovory mohou účastníci poznat dítě pohledem, který jim druhá strana při vzájemné diskusi odkrývá. Zároveň „tutoring“ do velké míry vykrývá veškeré očekávání, které od školy rodiče mají.

Rodiče tyto setkávání oceňují i jako přínos do jejich rodinné výchovy, mají skrze ně větší pocit, že jejich dítě je ze školy podporováno podobným způsobem jako v rodině, neboť pomocí „tutoringu“ mohou mezi sebou nastavit určitá pravidla. Důležité je též, že se s tutorem setkávají oba rodiče.

Autorka se shoduje se závěrem, že „tutoringy“ mohou posílit pozici dítěte nejen u učitele ale i v rodině. Vhodné a přínosné je rozhodně též to, že „tutoringy“ s rodiči probíhají bez přítomnosti dítěte, některé problémy nebo potřeby rodiny mohou být pro dítě citlivé a probírané v jeho přítomnosti, by ho mohly poškodit. Jedním přínosem může být i to, že učitel může mít rozdílné názory v rozporu s rodiči a i to je lepší vyřešit bez dítěte.

8.5. 4. Témata „tutoringu“ s rodiči

Níže autorka uvádí několik tipů, témat vhodných při „tutoringu“ s rodiči. Tato témata slouží tutorům jako inspirace a návod pro rozhovory. Opět jsou to náměty od učitelů z dané školy, není potřeba je všechny během jednoho setkání vyčerpat.

- Bylo by dobré, aby na první schůzce rodiče hovořili o tom, jaké mají očekávání pro své dítě – na intelektové úrovni a na úrovni lidské formace;
- Mluvit o tom, jaká je role rodičů ve výchově, role prarodičů;
- Předsevzetí z minulé schůzky;
- Prospěch dítěte ve škole
- Chování ve třídě: kamarádství;
- Přátelé dítěte;
- Postoj dítěte k práci, čas na učení (každý den), obtíže;
- Rodinné vztahy: chování dítěte doma;
- Vývoj lidských ctností;
- Činnosti ve volném čase;
- Řád dne v týdnu, o víkendu;
- Vztah rodiny ke škole: integrace a spolupráce rodičů, jak hodnotí hodnotovou orientaci školy; účastní se rodiče seminářů?
- Práce rodičů s ctností na daný měsíc;
- Potřebuji s něčím pomoci?
- Afektivita;
- Cíl do příští schůzky.

9. Vyhodnocení výzkumu

Níže je autorkou uvedeno vyhodnocení výzkumu vzhledem k cílům, které si autorka na začátku výzkumu dala.

9.1. Interpretace výsledků ve vztahu k 1. cíli.

Jedním z cílů výzkumu bylo zmapovat výhody a přínosy této spolupráce pro osobnost žáka.

Tento cíl byl ověřován především ve skupinovém rozhovoru s dětmi. Důležité odpovědi k tomuto cíli vyplývaly též z rozhovorů s učiteli, kterých se autorka přímo na přínosy pro žáky ptala.

„Tutoringy“ nabývají pro žáky na své důležitosti hlavně též s přibývajícím věkem a zkušenostmi dítěte.

„Tutoring“ není pro dítě přínosný jenom tím, že dítě může své problémy řešit v soukromí s učitelem, aniž by se o nich dozvěděli i ostatní. Je přínosný hlavně díky své struktuře, neboť na konci rozhovorů se dítě samo učí formulovat nějaký cíl, předsevzetí, na kterém by chtělo na sobě pracovat.

Je jasné, že takovýto rozvoj potřebuje systematické řízení a že cíle nebudou přehnaně ambiciózní. Na začátku to budou spíše drobné úkoly, které by měly přerůst v návyky, či zautomatizované úkony.

Pokud je dítě dobře vedeno a uvědomuje si hloubku „tutoringů“ a důležitost plnění vytyčených cílů, pracuje na svém rozvoji a je též podporováno a motivováno tutorem a okolím je plnit, jistě si postupem času najde cestu k plnění cílů hlubšího charakteru.

V neposlední řadě z výzkumu vyplývá, že velký přínos pro dítě z této spolupráce je ten, že si buduje výhodnou pozici jak mezi rodiči, tak k učiteli. Pro všechny strany je tato spolupráce výhodná, neboť vede ke hlubšímu a komplexnějšímu poznání dítěte, což vede učitele k adekvátnímu individuálnímu přístupu.

Autorka si je vědoma a též s důrazem na vlastní zkušenosti dodává, že takovýto způsob spolupráce s dítětem, či jeho rodiči potřebuje určitý systém a pravidelnost a klade vysoké časové nároky na všechny zúčastněné.

9.2. Interpretace výsledků ve vztahu ke 2. cíli

Druhým cílem bylo zmapovat výhody a přínosy této spolupráce pro všechny, kteří se „tutoringu“ účastní, tedy pro rodiče, učitele a žáky.

Pro učitele jako největší přínos vidí autorka, že „tutoringem“ učitel získá komplexní pohled na dítě. Lépe může vnímat svět jeho očima. Získá povědomí o chodu rodiny, ve které dítě žije a tím může nastavit pravidla a postupy, kterými se bude k dítěti chovat a které budou v souladu s výchovou dítěte v rodině.

Zároveň „tutoringem“ může učitel s žákem i s rodiči spoustu věcí vyřešit, aniž by dítě nějak poškodil před celým kolektivem. Také se do jisté míry může předejít některým závažným věcem, jako je třeba šikana.

Pro učitele, respektive celou školu je tato spolupráce přínosná pro budování partnerských vztahů s rodiči. Je klíčovým způsobem zapojení rodičů do chodu školy, neboť právě v rámci „tutoringů“ mohou tutoři rozvíjet další formy zapojení rodičů do chodu školy.

Pro rodiče je tento způsob spolupráce obohacující též tím, že své dítě poznají z jiného úhlu pohledu. Poznávají své dítě z pozice odborníka na výchovu a vzdělávání. „Tutoringy“ též rodiče vedou k větší spolupráci se školou. Vzájemná důvěra, která se buduje mezi nimi a učitelem, postupně přerůstá v partnerský vztah, který vede ke společnému cíli, rozvoji dítěte. Vztah, který je zároveň plný diskrétnosti.

Vzhledem k rozdílné psychice dětí, je též vhodné, že spoustu citlivých a složitých věcí pro dítě mohou rodiče probrat společně s učitelem, bez přítomnosti dítěte. Nebo naopak pokud má dítě důvěru v tutora, může samo odhalit věci, které by doma nemohlo říct.

Pro všechny zúčastněné „tutoring“ klade nároky na čas. Řešení problémů je ale systematické a rozhodnutí a postupy bývají šetrná pro všechny zúčastněné.

Závěr

Autorka několikrát v práci zmiňovala, že je součástí nově vznikající školy, jejíž systém vychází ze španělského modelu škol podobného typu. Tyto školy si zakládají na úzké spolupráci s rodinou. V České republice dokonce na popud rodičů tento typ školy vznikl.

V teoretické práci se autorka zaměřila a mapovala různé spolupráce školy s rodinou, které jsou založené na vzájemném partnerství, či jsou rodiče bráni jako klienti. Tyto přístupy jsou v této moderní době sice velmi náročné na organizaci a na kvalitu, ale jsou velmi přínosné pro obě strany. Nezáleží pouze na tom, co škola nabízí a jak se prezentuje navenek a jak předává vzdělávání žákům, ale i to, jak se vzhledem ke škole chovají rodiče, jak o ní mluví mezi svými známými a podobně.

Nejdůležitější při budování a držení těchto vztahů je aktivní přístup obou stran, což vyplývá z popisu spoluprací uvedených v teoretické části.

V jedné kapitole se pak autorka zaměřila na tutoriální systém, který pro spolupráci využívá škola, ve které autorka již čtvrtým rokem pracuje. V této části si autorka uvědomila, jak je časově náročné udržovat vztahy na úrovni partnerství, ale jak je právě takováto komunikace důležitá a obohacující pro obě strany a v neposlední řadě pak jak tyto vztahy mohou působit na osobnost dítěte.

V praktické části se autorka na typ této spolupráce soustředila. Pro výzkum zvolila několik metod rozhovorů, ať už s rodiči žáků, učiteli, kteří jsou zároveň tutoři žáků a jejich rodin a dělala i skupinový rozhovor s žáky.

Sbírání rozhovorů bylo časově náročné, ale velice přínosné a inspirující, neboť sama autorka je též tutor několika žáků a rodin. Na vzorku rodin si například uvědomila, jak důležitá je správně nastavená komunikace s rodinami.

Zajímavý byl i různorodý pohled na očekávání, která rodiče od školy mají. Některým stačí běžná komunikace, která se v moderní době děje nejčastěji skrze elektronická média, nebo jim postačí rodičovské schůzky a záznam v žákovských knížkách. Někteří rodiče, jsou naopak se školou svázáni několikrát a jejich spolupráce probíhá skoro každý týden. Z výsledků je zřejmé, že obě strany si cení tutoriálního systému, navzájem

se obohacují o zkušenosti a hlavně je pro obě strany společný jeden cíl a to vychovávat šťastné děti.

Obě strany cítí, že bez vzájemné důvěry a diskrétnosti, by tato setkávání byla neefektivní. Zajímavým podnětem je i to, že „tutoringu“ s rodiči není přítomno dítě, což je pro obě strany signál, že mohou mluvit otevřeně a možná i lépe o citlivějších záležitostech rodiny, které jsou nezbytné, aby o nich škola věděla.

Z výzkumu si autorka odnesla spoustu podnětů a inspirací do své budoucí praxe. Zvláště si pak upevnila rozhled o možnostech tutoriálního systému. Uvědomila si, jak je důležité se na všechna setkávání dobře připravovat a správně je zorganizovat. Učitelé z rozhovorů ji inspirovali k větší systematičnosti a důslednosti a načerpala další možnosti k lepší komunikaci s jednotlivými rodinami.

Zdroje

- BĚLECKÝ, Zdeněk, *Jak se pozná dobrá škola? Klienti*, Učitelské listy, roč. 10, č. 6 (2002/03), s. 4.
- CERVERA, José a José A. ALCÁZAR. *Hijos, tutores y padres*, Madrid: Hacer Familia, 1995, 288 s., ISBN 8482397702
- Co čeká škola od rodičů a naopak*, Moderní vyučování, roč. 6, c. 1 (2000), s. 5 - 6.
- ČAPEK, Robert. *Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2013, 184 s., [8] s. barev. obr. příl. Pedagogika (Grada). ISBN 9788024746401.
- HOZ, Víctor García. *Myšlenky k výchově a vzdělávání*. Vyd.1. Praha, Lepanto, 2011, 176.
- HRUBÁ, Jana. Co se osvědčuje v inovaci: spolupráce mezi rodinou a školou. Učitelské listy, roč. 4, č. 6 (1996/97), s. 20-21
- KOČKOVÁ, Marie. *Spolupráce školy s rodiči*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1958, 150, [1] s. Na pomoc učiteli (Státní pedagogické nakladatelství).
- KRÁLÍKOVÁ, Marie a Jarmila NEČESANÁ. *Rodina a škola ve výchovné spolupráci*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1985, 99 s. Knihy pro rodiče (SPN).
- KRAMULOVÁ, Daniela. *Cesty důvěry mezi rodiči a školou*. Rodina a škola, roč. 48, c. 5 (2001), s. 8.
- KRAMULOVÁ, Daniela, *Jako rodič mám právo*, Rodina a škola, roč. 47, c.8/9 (2000), s. 12 - 13.
- LAUERMANN, Marek. *Jak nám mohou rodiče pomoci?* Učitelské listy, roč. 11, č. 7 (2003/04), s. 4 -5.
- LAUERMANN, Marek, *Je možné partnerství mezi školou a rodiči?*, Učitelské listy, roč. 11, č. 4 (2003/04), příl. s. 3 - 4.
- MATĚJČEK, Zdeněk. *Co děti nejvíc potřebují*. Vyd. 5. Praha: Portál, 2008, 108 s. Rádci pro rodiče a vychovatele. ISBN 978-80-7367-504-2.

MATĚJČEK, Zdeněk. *O rodině vlastní, nevlastní a náhradní*. 98 s. Praha: Portál, 1994, 98 s. Rádcí pro rodiče a vychovatele.

MERTIN, Václav. *Jak předcházet nedorozuměním mezi rodinou a školou*, *Moderní vyučování*, roč. 10, č. 7 (2004), s. 8 - 9.

PRŮCHA, Jan. *Moderní pedagogika: [věda o edukačních procesech]*. Vyd. 1. Praha: Portál, 1997, 495 s. ISBN 80-7178-170-3.

PRŮCHA, Jan. *Přehled pedagogiky: úvod do studia oboru*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2006, 271 s. ISBN 80-7178-944-5.

RABUŠICOVÁ, Milada a kol., *Role rodičů ve vztahu ke škole - empirická zjištění*, *Pedagogika*, roč. 53, č. 3 (2003), s. 309 - 320.

RABUŠICOVÁ, Milada. *Škola a (versus) rodina*. Vyd. 1. V Brně: Masarykova univerzita, 2004, 176 s. ISBN 80-210-3598-6.

RABUŠICOVÁ, Milada, POL, Milan, *Vztahy školy a rodiny dnes: hledání cest k partnerství*, *Pedagogika*, roč. 46, č. 1 (1996), s. 49 - 61.

RABUŠICOVÁ, Milada, POL, Milan, *Vztahy školy a rodiny dnes: hledání cest k partnerství*, *Pedagogika*, roč. 46, č. 2 (1996), s. 105-116.

RVP PV, 2007

SCHARNHORST, Erna a Rosemarie WALTHER. *Lehrer und Eltern als Partner im Erziehungsprozess*. 1. Aufl. Berlin: Volk und Wissen, 1987, 124 p. ISBN 3062877049

SKIBIŃSKA, Maria. *Sukces w edukacji - Personalizacja nauczanie, III Międzynarodowy Kongres Edukacji Zróżnicowanej*, EASSE, Warszawa, 2011.

ŠEDOVÁ, Klára, *Tiché partnerství: vztahy mezi rodiči a učitelkami na prvním stupni základní školy*, *Studia paedagogica : časopis Ústavu pedagogických ved FF MU Brno*, ISSN 1803-7437, roč. 14, c. 1, (2009), s. [27]-51.

Školský zákon č. 561/2004 Sb.

Seznam příloh

Příloha 1 – Dotazník od rodičů

Příloha 2 – Dotazník od rodičů

Příloha 3 – Dotazník od rodičů

Příloha 4 – Fotografie z „tutoring